Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дені • ШОАТТА, 31 МАЙ, 1980 ШУ. • № 65 (6185) • Мах 2 кепиг.

ЯЛАТАШ ЧУЭЦА КИЙЧЛУШ

БІаьрг хьоьсташ де республика кхачка хьуакъаш латта [illegible]. Колхозийн совхозийн механизаторашна кІезига къахьийгадац итталгІа пятилетка чаккхйоалача шера планагІа лаьрхІачул дукхагІа ялат денкхера лард йоллаш.

ХьатІакхоьчаш латт ки бола ялаташ чуэца ха. Ялаташ лелаечарна эттара бехктоьхамегІа йола ха я из. ХІана керттера дер да цуига дика кийчдалар. Цох тийша хургда хьуакъам шиі ханнахьа и ца бойташ а чуэдар. Сихдекза дердац комбайнаш, жаткаш, кхыйола машинаш тоаьнцар. ХІаьта къаьстта уйла тІахийта оза ремонт дика яра. Бизза пайда эца беза колхозийн совхозийн ремонтии мастерских, Госкомсельхозтехника предприяте, цатахьа санна эшаш хуле цар шин смекагІа болх белга вІаштІехьдаккха хеза. Из болх сихбара промышленни предприятеша новкъостал дича бакъахьа да боахамашта.

КІи-марс дІаболалуш Госкомсельхозтехника предприятешка, колхозашка, совхозашка Іоаль хилі оза машиней, агрегатий узлий, запасни оатхалий эшаш йола хуцира фонд, кийча хила оза технически гІуланх дера стационарни а дІа-юха лела а машинаш, тешшаме болх беш хила беза диспетчерски бувзам.

Белгалдаккха доагІа дІадахача шерацa нийсдича укх юбилейни шера юртарча механизаторашa ялаташ чуэца техника: комбайнаш, жаткаш дукхеІа а сихагІа тоеш кийчъеш йолга. Тахан а ялаташ хьакха аралла йиш йолаш кийчъаь я 1200 совгІа комбайн. Шоай еррига комбайнаш кийчъаь баьнкаб Ачхой-Мартаковски, Ведевски, Ножай-Юртовски районий механизатораш. Царел дукха тІехьа йисаяц Малгобекски, Урус-Мартановски, Шелковской районаш.

Ялаташ чуэца техники тоаль лихкера балхаш сихде дезаш я Надтеречни, Шалински районаш, кхыча районашкара цкьадола боахамаш.

Ялаташ чуэца доладала йисар дукха ха яц. Укх деношка массанахьа а чакхдаккха деза комбайнаши ялат чуэдарца ювзаенна мел йола техника: ча хьагуллу, ялат чуийца тІа деьала шоалагІа культураш, гурахьа дуа ка бола ялат дІадера лаьтта аха кохараш.

Боккха лоархІам болаш да колхозашкен совхозашкен техниках пайда эцара дикагІа йола методаш балха юкъеккхаьар. Ялаташ чуэца балхаш дІадахьа деза механизированни комплексаш (отрядаш) вІашагІ а еххаш. Тахан а тІехьа хоаш хила деза механизаторски кадраш мел эшаргьа. Цо тоьаш бараш лахара хІанаса а йоакхо а ела. Царна юкъе шерра йоаржае оза ялаташ чуэцача техниках бизза пайда эцара, ялаташ жиі ханнахьа а ца дойташ а чуэцара тІехьара социалистически яхь.

ДІадахача шера республика Шелковской, Урус-Мартановски, Сунженски, кхыча районий дикагІдолча боахамашка шерра пайда ийцар механизированни отрядех. Цо торо елар ялаташ сиха а ца дойташ а чуэца. Из метод шерагІа дІайоаржае еза укх шера. Цо торо лургьа шоалагІа культураш дІаера, гурахьа дуа ялаташ дІадера лаьтта аха кхаш сихагІа мукъадеха. Цунца дийае сихагІа тоаль яха еза тракторашта царна тІехьаювза машинаш а.

ХІара боахаме хила еза йолаш йола техника, транспорт, иза чоте а эцаш оттаь ялаташ чуэцара ханаш белгалъяь планаш. хІаьта уж кхоачашъяра чІоагІа тІехьожам лоаттабе беза партийни организацеша, боахамий специалисташа. Теркама юкъмоттиге латташ хила деза ялаташ чуэцача а пачхаьлкхенга дІалуча а болх беш бараштa бІийха а чам болаш а кхача лоаттабара, культурно-бытовой а медицински а гІулакхаш дера дешаш.

«1980 шера хьуакъам чуэцилга, юртбоахама продукташ кийчъелга, 1980 — 1981 шера хьайбаш толаме Іангара доахилга Іаланідера яхы тІа а де дезарий хьакъехьа» болча КПСС ЦК-и СССР Министрий Советен сонам тІа белгалдаь ма хиллара республика юрта боахама министерства, юртбоахама объединенешен ведомствашен йоакхо е еза автомобилашен тракторашен хадданза болх бергболаш доагара даьттаии Іоадара. ЧІоагІа тІехьожам лоаттабе беза мехкдаьтта продукташ боахамашка минцар деляю хьожаш, дІадахийта доагІача мара доагор дІа ца дахийтара. Де доагІар де деза доагорахи даьттаехи кхом беш, оттаьча нормел совгІа ца доалийташ пайда эцара. Иштта тІахьожам оттабе беза боахамеша шоаьта тоьал дІаде фу дІаоттадара а страховой фун фондаш Іоаяра а. Ялатийн ялата-бобович дефицитни перспективни сорташ фуна лаьрхІа мара пайда эца йиш йолаш дац.

Ялаташ дІачуийду элеваторашр, пункташ шиі ханнахьа кийчъяр боккха лоархІам бола гІулакх да. Ялаташ дахьаш лакха машинаш цхьан минута а эсхьа латтаргІоацаш вІаштІехьбаьккха хила беза цар болх. Ялатий кисгь: кхаі тІара баьина хьатта, ялат дІаяпача пункте кхаччалца цхьаккха а новкъарле йоацаш массаза а хьабийла хила беза. ХІаьта цу наькъ тІа оттабаь хила беза чІоагІа тІахьожам, кулга цІена боацачарна халкъа рузкъана тІавховда дагадохаргдоацаш.

Ялаташ чуэцача керттерча моттигашка боагІболагІача дІахийсбе беза коммунисташ, моттигерча Советий депутаташ, профсоюзий а комсомольски а актив, халкъа тІахьожамхой. Цар болх лерттІа вІаштІехьбаккха деккарийла я партийни организацеш. Ялаташ сиха, ца дойташ лорадарах, чуэцарах боаш цар бехктоккхам айбе беза.

Итт-шийтта балха дийнахьа ялаташ чуийца дахар республика лаьтта леладерий сийлен дехкар да. ХІаьта цу хьакъехьа Іоаль говзал йолаш дола боахамаш вайцига долаш да. Царгара масал а эцаш вІаштІехьбаккханза баргбац ялаташ чуэцара болх.

ИтталгІа пятилетка йоаллача хана хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяь «Грознефтехимремонтстрой» треста СРСУ-1 гІишлонхойн ремонтникийн бригадаша. Цу яхье хьалхара моттиг яьккхай бригадир, коммунист Ширшинов Владимир Алисимовича керте латтача слесарий-монтажникий бригади коллективо. ТІайоагІача пятилетка шоллагІа шера чотагІа къахьегаш я из. Уж толамаш дахара керттера бахьан да болхлоша хьинаре къахьегар.

СУРТА ТІА: слесарий-монтажникий бригада бригадир В. Ширшинов.

Нохч-ГІалгІайчен столице Грозне укх тІехьарча шерашка ІалаьмаІе дукха гІишлош хьалъю. Царна юкъе да наха чубаха цІенош, берий бешамаш, школаш, тайпе аданеш, кхыдола культурно-бытовой гІулакхашта лаьрхІа гІирсаш. Царна лаьрхІа проекташ уттаеча хьинаре къахьег «Чечингражданпроект» института архитекторашa, проектировщикаша. Дукха ха йоацаш цар оттаяь Грозне хьалъе лерхІача «Универсама» проект. Шоай болх бизза кхоачашбеш хилараш институте белгалбаьнна ба № 1 йолча архитектурно - планировочни мастерске керттера архитектор Ястребов Владимир Андреевичи группа кулгалхо Арутюнов Михаил Ашотовичи.

СУРТА ТІА: проектага хьожаш ба М. Арутюнови В. Ястребови.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Жа ларга доладаьд

Шерра доаржадаь дІахьош да укх деношка Шелковской района «Красный пахарь» колхозе жа ларгара балхаш. Уж 80 эзар совгІа да цу боахаме. Царех хІанзе 16 эзар гарга лерга даьннад.

Из болх беш боахкача наха юкъе 90 процент жа леладераш ба. Геттара овсаре болх бу Алиев Мохьмада, Отемов ИсмаІала, Койлюбаев Султука, Абдулхалимов Рашида. Балха нормаш 170—180 процент кхоачаш ца сиди дІадахийтац царех хІаране.

Эттара дукхагІа тха доаких боккхагІа болча жи Іуша Сулейманов Мохьмада, Аксимов Мажита, Тулекиндов Темирхана кулгалдеча бригадий леладечарна тІара — физически доза дах юкъера лаьрхІача 6—7 килограмм, хІаьта колхозе гІолла — 4,5—5.

БоарамагІа 36 процент хила безача 50 процент совгІа цІена хьоаса болаш да тха.

Пачхаьлкхенга ахы а 392 тонн тха дехкача пхе шера план кхоачашъяь боал колхозой. Изал из продукци Даьхенна дІалла шоашта карагІдаргхиларах шеко яц цар. ХІана аьлча, пятилеткн цхьа шу дІадахийтадац тха доккхарен дохкарен планаш кхоачаш ца еш. ХІаьта укх шера планагІа 463 тонн тха дохка дезаш да пачхаьлкхенга.

Гаьнна бурунни даьгІемашка я жа лоргаш йола моттиг. Дика вІаштІехьдаьхад цига къахьегача наьха балха а сапаІара а хьалаш. Общежите я цІе уголок. СапоІача хана мел эшар да цу чу. ХІара дийнахьа кино хьокх. Жа лоргарашта юкъе 70 процент кагий нах ба.

Социалистически яхьа итог хІара дийнахьа ю. Хьалхара кхо моттиг лаьккхача наха ахчан премеш тал. Цул совгІа, цар сийна цІе байракх айю общежитена хьалхашка.

План 1800 йолаш шиі эзар совгІа устагІа лорг хІара дийнахьа.

Х. МАГОМЕТОВ.

ДИКАГІЧА АГРОТЕХНИЧЕСКИ ХАНАШКА

«Ингушский» совхозе ялаташ кхедеш я тха мехотряд. ЦаІн ахн эзар гектарал совгІа кхаш да оаха леладеш. ЧІоагІа йоаьал этта ишаькъийла дІадаха шу хиннидале а пачхаьлкхенга ялат дохкара план кхоачашъе вІаштІехьдаьлар тха механизаторий соахка.

Іаьхо деьхарам да итталгІа пятилетка йистейоалача укх шера тха коллектива кхоачашде лерхІараш. ХІара гектара тІара 25 центнер йолаш ба бола ялаташ чуэца, ялатийна йийшала хьажьІий хІара гектара тІара 30 центнер никха, силиза йийшача хьажкІий хІара гектара тІара 200 центнер йаккаш моша дакъар чуэца, дІадиначa генарий хІара гектара тІара 12 центнер пикха — иштта да тха отрядерча механизаторашa укх шера тІаийца социалистически деккараш.

Уж деьхараш кхоачашдара тешаме цара еІай оаха хІаналехьа. Соахка гурахьа 950 гектара тІа дикагІча агротехнически ханашка дІадийна ялаташ да. Дика Іанах чаккдаьша хьалъаттад уж.

Цар хьункъам лакхара хІара гектара тІа шиі центнер йолаш аммиачни селитра тессай царна. ХІара бІаьсти гагара дукхаьла молзаш телай. Уж бехктоккхаме ши болх лаьрхІа дика чакхбаьккхаб трактористa Іоригов Іийсае болхлоша Насаьхаев Насени ЦечоевгІар.

Укх бІаьсти дІаювча ерригача культурашта соахка гурахьа дика доьн кийчъьяр тха отрядерча механизаторашa. Цо новкъостал дир тхона сиха дикагІча агротехнически ханашкен гота чакхъакха.

Укх бІаьсти оаха дІайийі рай ялатийна лаьрхІа 120 гектара силоса лаьрхІа 150 гектара хьажкІаш, 180 гектара тІа дІадийнид генараш, 60 гектара тІа дІайийнай люцерна.

ЦІенхаштта йоакхо яьй оаха пух токхоча культурий хьункъам лакхбара а. ХьажкІаш дІаийча кхашка хІара гектара тІа шиі центнер йолаш нитроаммофос тессай. ХІаьта хІара гектара тоар хІаьа шиі центнер калийни тух 1,5 центнер суперфосфати тоссаш кьаьйдаьд генараш дІадийна кхаш.

БІаьстан деко шера кхоаб ялаш да ахиркочуи кипа. Цун лоархІам а беш дІадийра отрядерча механизаторашa бІаьстан ханташ. Беррига болхлой чуювцаш социалистически яхь вІашагІъелла яр. Морально а материально а белгалбоахар балха дикагІа хьокхаяшн деьхараш.

Ше къаьстта эвело да хІамаш хІае лаьтташ кийчдеш. Цу балха хІара дийнахьа цаІахшинь норма кхоачашьеш хьинаре къахьегаш чакхбаьхар трактористаш Келигов Мувса, Евлоев Нурдин, Алероев Хьусен, Ханчохьев Дикен кийчдори цар кхаш.

Царна тІехьа-тІехьа ир хІамаш дІакови йола агрегаташ. Генарийш хьажкІаш дІаийча къаьстта овсаре къахьегаш бар трактористаш Мержоев Мухьмад, Коригов Башир, сеялщикаш Бекбузарова Хади, Цечоева Насаихан хьыбараш.

Иштта болх вІаштІехьбаккхар бахьан долаш сихси дикен бІаьстан культураш дІайийна бахкар отрядерш механизатораш. Советски халкъа деза цІей — Даймехкен тІом тІа СийлахьйоккхаІотал иьякхи де хьатІаккхочаш гота чакхъяьккхарах рапорт делар отряда коллектив. Совхозе эттара хьалха йистедаьлар тхо бІаьстан культураш дІайийна.

Дика хьалтІаьккхинаі дІайийна хІамаш — генараш, хьажкІаш, кхьараш. Хьункъам лакхбара новкъостал деш да каст-каста делха догІаш. Цунга хьежжа сихагІа тІадоагІарида оасар а. Цудухьа хІанзехьа а дІадоладаьд оаха пух токхоча культурашта Іуналдела. ХІанна из керттера да ахархочун балха.

ТІанийца социалистически деккхараш толамца кхоачаш а деш дикача хьунакъамца пятилетка йистейоала шу белгалдаккхара хьинар кхо ца деш къахьега лаьрхІа ба отрядерa механизаторашa.

С. КОРИГОВ, «Ингушский» совхоза шоллагІча мехотряда начальник.

Дика хоамаш

ИтталгІа пятилетка тІехьарча шера доккхий социалистически деккараш тІаийцад «Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни завода болхлоша. Уж деккараш тІех кхоачашдара «ХІара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагІа шерра социалистически яхь йоаржаяь цар. Яхьо кердача производственни хьокхамашка кхуьл уж. Валови продукци арахецарен из маьхала яьккхарей пхе бетта план 29 мае кхоачашъяь, заданел совгІа маьхала яьккхай 32 эзар сом мах бола товарни продукци.

Социалистически яхье хьалхалатташ белгалбаьнна я Чуверенко Василий Ивановичи Котиков Юрий Николаевичи керте латтача электронно-монтажни механо-сборочни участкай коллективаш.

* * *

СССР керда Конституци тІаийца кхо шу дузача денга кхачалехьа пхе шера план кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяй Н. Анисимова цІерагІа Новогрозненски мехкдаьтта чаккдоахача заводе. Дукха веша башха-дика производственни хьокхамаш доах. Царна юкъе хьалхалаттарех я Седиков Павел Александровича кулгалдеча «ЛЧ-35» яхача установка коллектив Лиман Вильями Елагин Владимир Николаевичи керте латтача шиі установка технологаши. Ши кІира дизад цар кхоь бетта календарагІа къахьега. Пхе бетта планагІа лаьрхІачул совгІа цар арахецад итташ эзараш сомий мехка мехкдаьтта продукци.

Предприятерча цехашта юкъе яьркача яхье хьалхара моттиг яьккхай Колесникова Анатолий Алексеевича кулгалдеча цхьоалагІча цеха коллектив. Мехкдаьтта продукци арахецара пхе бетта план кхоачашъярах 20 май рапорт делар цо. Цул дукха тІехьаюсаш яц Пашков Николай Алексеевичи Башкова Татьяна керте латтача шиі установка коллективаш. 24 май пхе бетта задани кхоачаш а яь, тІа-тІа шоай производственни хьокхамаш тоаденн къахьегаш я уж укх деношка.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

«Салют-6»—«Союз-35»—«Союз-36» яхача орбитальни Іилма-тохкама комплекса дунен халкъашта юкъерча экипажага космонавташка Поповга, Рюминга, Кубасовга, Фаркашта

Деза новкъостий!

Орбитальни Іилма-тохкама комплекса тІа толаме болх дІаболабарца дег тІара а дІайха а моарівал дайт оаха шуга.

Советски Союзеи Венгерски Халкъа Республикаи халкъаш чІоагІа теркам тІабахийта хьеж цун атта боацача бехктокхамечен балхага, деза доттагІий. Уж тешаш ба социалистически доттагІала дунен халкъашта юкъерча экипажий беркатеча балха сий дола традицеш яхьа ма йоагІа оаш дІахоховргзиларах.

ХІара керда дунен халкъашта юкъера космически никъ ме бу чІоагІагІеи кІоаргагІеи чакхйоах машара лаьрхІа шоаі халкъий беркат дебадара ерригача адамлея хьашташ кхоачашдари дукха космически аре кароерзаяра йола «Интеркосмос» яха программа.

Шуй къахьегамо, деза новкъостий, долуш дакъа юкъехкухь фундаментальни тохкамашта, прикладной проблемаш къестаеча. Оаш дерригача дунеенга дІахьоих социализма Іалаьмате бокха Іилма-технически потенциал. Космически аренерча кердача социалистически дунен халкъашта юкъерча экипажо, шийна хьалха хиннача а санна машаре тохкамаш деш, адамлеига дІахьоих вай мехкий халкъаш кхоененга дог тийша хьежилга, машара вахкъагІа леррагІа дІадолхилга.

Орбитальни лаборатори балан баламах а теха болх беш оаш Іоаю космосе вежарацха вІашш цхьана гІуланх леладара, эттара хьалха социалистически мехкашa вІаштІехьъьнкха йола мехье опыт. Оаш бу космически никъ — из интернационализм лелаш хиларах дола къаьнта масал.

Тхо тешаш да, деза новкъостий Попов, Рюмин, Кубасов, Фаркаш, оаш, коммунисташа, де ма доагІара, шоаех бенна боккха тешам бІаберггоацилгах. Никъ бара чоалхане программа толаме чакх а яьнха могаш-маьрша долаш вай лаьтта шо цІаккхачир лов тхона.

Л. БРЕЖНЕВ,
Я. КАДАР.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарага, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателга Новкъост Леонид Ильич Брежневга Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитета Хьалхарча секретарага Новкъост Янош Кадарга

ДІахийт оаха «Салют-6» — «Союз-35» — Союз-36» яхача орбитальни Іилма-тохкама комплекса дунен халкъашта юкъера советски венгерски космонавтех латта экипаж цхьана Іилми тохкамаши эксперименташи ара программи кхоачашъе йолаенилга.

Орбитальни комплекса ерригa бортовой системаш лерттІа болх беш я. Экипажа членаш могаш-маьрша ба.

Оаха тхоай ерригa эвлежи опыти тІайохийтаргья никъ бара программа толаме кхоачашъяра.

Даха а дахалда, чІоагІ а лудда советски венгерски халкъий, ерригача социалистически содружества мехкий доттагІал.

«Салют-6» — «Союз-35» — «Союз-36» яхача орбитальни комплекса экипаж.

А. ПОПОВ,
В. РЮМИН,
В. КУБАСОВ,
Б. ФАРКАШ.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарага, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателга Новкъост Леонид Ильич Брежневга Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитета Хьалхарча секретарага Новкъост Янош Кадарга

Веза Леонид Ильич Брежнев! Янош Кадари!

Дег тІара баркал да шоана дІайха моаршал дайтарахи дика лоаца бакхараха.

Оаха тешам бу шоана, вежарацха долча вай мехкий партийни пачхаьлкхени кулгалхошта, оаха, орбитальни Іилма-тохкама комплекса дунен халкъашта юкъерча экипажа членаша, Іилман хилча боахамеи хьаштий дукха космически аре тахкарен пайда эцарен социалистически мехкий цхьана йолча программи тІа лаьрхІа тхона тІадехка дола деккараш толаме кхоачашдара де мел дезар оаха дергхиларах. Тха интернациональни экипажо деррига низаши шоашта хоаре тІадохийтаргда вай мехкий халкъий тхоаех бенна боккха тешам сийлена бакъбара.

«Салют-6» — «Союз-35» — «Союз-36» яхача орбитальни комплекса экипаж.

А. ПОПОВ,
В. РЮМИН,
В. КУБАСОВ,
Б. ФАРКАШ.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЭКИПАЖ ОРБИТАЛЬНИ КОМПЛЕКСА ТІА

ТАСС хоам

1980 шера 27 мае московски ха 22 сахьати 56 минути яьлча «Союз-36» яха космически кема «Салют-6» — «Союз-35» яхача орбитальни комплексах дІахотталенад.

ДІахотталуча моттига герметичностага хьежачул тІехьа гІа кема командирах шоай Советски Союза Турпалах, СССР летчиках космонавтах Кубасов Валерехи космонавтах-тохкамхочох, Венгерски Халкъа Республика гражданинах Фаркаш Берталанахи латта экипаж «Салют-6» яхача станце дІачуьйнаьд.

Лаьттахна гаргарча космически ара лехкаш йолча «Салют-6» — «Союз-35» — «Союз-36» яхача Іилма-тохкама комплекса тІа болх беш я дунен халкъашта юкъера экипаж: космонавташ Попов, Рюмин, Кубасов, Фаркаш.

Советски Союзеи Венгерски Халкъа Республикаи Іилманхоша цхьана оттаяь дунен халкъашта юкъерча экипажа Іилман программа ворхІ денна лаьрхІа я.

Де лерхІа балхаш даьбьалча космонавташ Кубасови Фаркаши 1980 шера 10-ча апреле космонавташ Попови Рюмини станце хьалбигача «Союз-35» яхача кемаца лаьтта Іобоссаргба.

ЭНЕРГЕТИКА ПРОБЛЕМАШ ЮВЦАШ

М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта институте кхаь дийнахьа хилар СССР лакхерчен лаьрхІача юкъерчен образоване Министерстви электроэнергетика йолча Іилма-тохкамеи Іилма-методически советий выездной заседани. Цун балха дакъа лоацаш бар мехка индустриальни вузаш кара бовзаш бола Іилманхой.

Заседане 20 гаргга доклад йир Е. М. Синельникова (Новочеркасск), Д. А. Арзамасцева (Свердловск), П. Ф. Гогичашвиле (Москва), Я. Ф. Кузьмина (Рига), И. А. Баширова (Грозный), кхыча Іилманхоша. КІоаргга анализ йир хьона специалисташ профессионально кийчбара а дешар хьехача хана цар марксистско-ленински мировоззрени хилийтара а, студентий практикана планировани ира, заочни сайрени дешара эффективность айяра, электроэнергех халкъа боахаме пайда эцачара хьадда деккараш кхоачашдеча вузаша дакъа лацара, иштта кхыйолча проблемашта.

Мукъа йолча хане хьаьший Нохч-ГІалгІайчен столицага, республикерча доккха маІан долча моттигашка хьожаш хилар.

Парторганизации производства экономикеи

БОАХАМА КУЛГАЛДЕЛГА ТОАДЕ

Иттлагlча пятилетка хальхьбоахама планаш тlаийца социалистически декхараш кхоачаш а тlехьхоачаш а дара тlоашта тlачlоагlъяьча участкай балха бехктокхаме хила хьовргдолаш а юрта боахам — дегlабоалабара къовсам лоаттабергболаш а коммунисташ, комсомольцаш, иштта беррига совхоза къахьегамхой хьалхдебара хьинаре къахьегаш я совхоза партийни организаци, администраци, профсоюза комитет, комсомольски организаци. КПСС ЦК документаша дlадехарашка хьежжа юкъарча партийни собранешка, цехови партийни организацей собранешка боахама гlулакхаша, организационно-партийни идеологически балхаца дувзадениа дола дешаш дийца я дийца. тlадийцар В. И. Ленина ваь 110 шу дизара сийне иттлагlча пятилетка пхелагlча шера аьнна кхы тlа а социалистически декхараш. Хlаьта цу тайпара доккхий декхараш цlаккха а кхоачашдаьдац чуоттадаь доахаш кхоабача «Шалинский» - совхоза коллектива.

Хlара дика денача сахьтах, денах лерттlа пайда а оацаш соахкарчуа дукхагlа пятилетка тlехьхьарча шера ялат, кхыйола продукташ чуяра низ тlабахийтта балхаш деш ба тха опыт йола механизатораш, хьайбаш лелодераш, свеклаш леларaш, кхыдола кхашкара балхаш дераш. Лоацаца хана дlакъайлар 2046 гектар лаьттан тlа тlоадал, 1800 гектара тlирча гурахьа дlадийнача ялата подкормка яьй. гербицидаш техай свеклаш дlаелехьа 45 гектар лаьтта. овлашна подкормка яьй гурахьа дlадийначa культураштa. Планих 33 гектара тlа мара е ца озача дийнахьа 56 гектара тlа подкормка йора.

Ялат дукхагlа даккхарах, хальхьбоахама планаши социалистически декхараши кхоачашдарах бола коммунистий бехктокхам айбир баьхан долаш дlадахача шера боккха хьувкъам чубера «Шалинский» совхоза коллективо. Керттерча хьокхамашта пятилетка ханал хьалха кхоачашъяьй. Планах дlадахача 4 шера 27 эзар тонн долча 30 эзар тонн даьккхад ялат. Хlара гектара тlара пхинал 9,2 центнер ялат. 11 центнер хьажкlаш. 157 центнер шекара свекла дукхагlа чуенай совхоза къахьегамхоша. Дикь шера 2615 эзар сом пайда хиннаб боахама.

Хьайбаш лелодераша 4 шера 605 тонн дулх планал совгlа дlадениад пачхьалкхенга. Хьайбаш лелодераша низ тlабахийтти къахьегарах хьахиннад из беркат. Уккхал хьинаре къахьегаш хьаботагlа скотникаш Тасуева Маржан, ВЛКСМ член Эзерханова Раиса, КПСС членалла кандидат. Аргунски горсовета депутат Тарамбаева Халимат. хьаккарч лелаераш Лялин Иван, Лошкин Леонид, Шишкина Нина, Базилевская Зоя, дукха кхыбараш.

lалама хьалаш геттара вонхиларах дог ца аннхаш, шоай говзал. опыт серцагlъяьккха. цхьогlо йолаш 1979 шера хьинаре къахьийгар тха хьажкlаш лелаераша. План 30 центнер тlаийца декхараш 35 центнер долаш 675 гектарах хlарине тlара 40.4 центнер хьажкlаш чуера цар. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна, фашистски Германи эшеш Советски халкъо Котало яьккха 35 шу дизар дездеш. Советски lаьдал Нохч-Гlалгlайчене чlоагlдена 60 шу дизар белгалдоаккхаш яьржача социалистически яхье котъяьлар КПСС членалла кандидат волча Агаев Вахида кулгалду звено 212 гектара тlара планал шоаза дукхагlа а боахаш. хlара гектара тlара яьхар 59,1 центнер хьажкlаш. Тlехдика къахьийгар Къахьегама Цlеча Байрахъеи «Знак Почета» яхеи ордена лелаеча Мусаев Сайпе кулгалдеча хьажкlаш лелаеча механизированни звенос а. Планах 30 центнер чуя озача 213 гектарах хlаране тlара 53 центнер хьажкlаш чуера цо.

Доккхий толамаш даьхар шекара свеклаш лелаераша а. Иттлагlча пятилетка планах 35500 эзар тонн дlаялла озача дlадахача 4 шера 65000 эзар тонн пачхьалкхенна дlачувла вlаштlехьдаьлар цар. Планах 200 центнер тlаийцата декхарех 250 центнер яккха озача хlара гектара тlара 434 центнер даьхар мерза овлаш. Уж толамаш доахача хьинаре къахьийгар Къахьегама Цlеча Байрахьа 2 орден лелаеча Исаева Хьаве. Багалова Межлишас кулгалдеча свеклаш лелаеча звеноша. Иштта коллективо къахьегарах 701 эзар сом дlадахача шера пайда хилар совхоза.

Иттлагlча пятилетка тlехьхьарча шера социалистически декхараш оттадеш а тlаэцаш а парте XXV съезда, цул тlехьагlа хиннача КПСС ЦК Пленумашa юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаьча декхарий лоархlам беш хилар тхо. Цудухьа оаха лаьрхlа уйла еш леладу юртбоахама культурай хьувкъам айбара, лаьтташ лелара культуре лакхъяра, дулх доаккхилга, из пачхьалкхенга дохкилга алсамдаккхара, «1080 шера гlомеш моаш доакъараш дукхагlа дахаран цар дийнал лакхъяраи нхы тlа а де дезарех» болча КПСС ЦК. СССР Министрий Совета соцамта хьежжа шортта довкъарий база хьалра гlулакхаш.

Цу даькъе кlезига дац коллективе дакза дисараш а. Яоахаме бизза пайда эцаш юрта боахама продукташ йоллилга дегlадара производстве йолаш йолча торонех. КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума соцами партийни организаце декхараши дувзацаш цеховой партийни органисацей собранешка, партийни комитета заседане массеобагlоагlахьара дийцар, анализ йир партийни боахамен гlулакхий белгалдаьхар йолаш йолча торонех дикигlа пайда эцара де дезараш. Гурахьа дlадувча ялатий хьувкъам алсамбаккхар тхоай керттера декхар лоархl оаха. Хlана аьлча, юкъера лаьрхlача хlанз а 31 центнер мара цун хьувкъам чубадьац тха боахаме.

Иттлагlча пятилетка тlехьхьарча шера планаши тlаийца социалистически декхараши толамца кхоачашдара кхашкен фермашкен къахьегараш тlаберзабеш боккха болх бу совхоза партийни комитето. Дукхагlа уйла тlаахийте яьнай партийни собранешк лоархlам айбара. собранешка кийчбалара а чакхъяхара а практика дегlайоалаяра, производстверча коммунистий «авангардни» даькъа, иштта боахама массадолча довкъошкарча болхлой идейно - теоретически боарам лаккхбара даькъе КПСС Программой Уставой дlадехараш кхоачашдара дешах подразделеней кулгалхошка-коммунисташка ладувгlара гlулакхашта. Коммунисташа производстве лоаца даькъа айдара, цар инициативе лаккхъяра. производства довкъошта партийни организаце ю власти чlоагlъяра новкъостал ду цо.

Иштта, организационно-партийни, кхетама болх дlаоттабарах шерагара шерага дика хьокхамаш даха вlаштlехьдаьннад «Шалинский» чуоттадаь доахаш кхоабача совхоза коллектива. 140 производстве хьалха латтараша пятилетка план 4 шера кхоачашъяьй. цу даькъе ва 29 коммунист.

Пятилетка чакхъяла дукха ха йоаьац. Хlаьта парте XXV съездо, КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленумо белгалдаьхача декхарашца ювзаенна йола планаши социалистически декхараши кхоачашдаре тlаберзабаь бола беррига организаторски, массово-политически болх овланрера деша тоабара соахкарчуа дукха а дукхагlа къахьега дезаш да тхо. Укх шера 7 октябрга, СССР Конституце Денга кхоачаш шера тlаийца декхараш толамца кхоачаш а деш, планал совгlа 100 тонн дулх пачхьалкхенна дlачуддало лоархlаш ба тха совхоза коммунистий парте боагараши.

Партей правительстваи лоархlаме решенеш дегашка къоабалъеш тlаэцарца, В. И. Ленин ваь 110 шу дизара, фашистски Германи йохьеш советски халкъо Котало яьккха 35 шу далара дездеш накъадолхаш айдеша хинна политически къахьегамей хьивер лох ца долийташ укх шера а юртбоахама продукташ яхара даькъе доккхий толамаш доахаргда цар.

А. ЧИНТАЕВ,
«Шалинский» яхача совхоза парткома секретарь.

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

Ер шу доладелча дена байтта эзар сома маьха керда хьаяь а, юха тоаяь а йола мехкдаьтта оборудовани дlакхачийтий «Грознефть» объединене производственни обслуживане база коллективо вай республика бурувдеттарашен мехкдаьттахошкеи. Планагlа лаьрхlачул яхи проценга ах процента лакхъеннай къахьегама овсарле, хlаьта кхоачашдеча балхашна дlадодар кlезигдара чотагlа пхи эзар сома пайда баьб.

Социалистически яхье эгара дикагlа хьокхамаш доахаш хьайоагlа коммунист Лютов Борис Иванович керте латтача № 3 йолча Магlалбикерча цеха коллектив. Шоай нормаш массаза а дикка тlехкоачашъеш къахьег строгальщикаша Албогачиев Хlарона, Идрисов Хаважа, слесараша Прухненко Виктора, Саво Ивана, кхычар.

* * *

Май бетта тlехьхьарча деной чотагlа къахьегаш я хlанз «Союзпромэкскаваци» яхача № 4 йолча лаьрххlача управлене коллектив.

Пятилетка тlехьхьарча шера хlанзлехьа планал совгlа 90 эзар сома маьха балхаш кхоачашдаьд управлене. Тlехкхоачашдеш хьайоагlа коллектив кхыдола технико-экономически хьокхамаш а. Масала, бигь бетта планагlа лаьрхlачул итти эхи процент лакхъеннай къахьегама овсарле. Балхашка дlадодар иах процент чухьнахьдаьккхад. хlаьта из бахьан долаш баь пайда 42 эзар сом да.

Управлене производственни участкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт мастера Дьяконов Геннадий Степановича кулгалдеча участка коллектив. бульдозерий машинисташ Давдаев lабдулла, Василенко Петр, Рыженко Борис, Угликов Леонид. кхыбараш.

* * *

Пятилетка тlехьхьарча шерашка хьинаре къахьегаш хьебоагlа бурув тохара балхий Малгобекски управлене рационализатораши новаторашa.

Дlабахача бигь бетта производствана юкъейихьай укхаза шар ейна тхьо рационализаторски предложенеш.

Из бахьан долаш кхоадаьд 24 эзар сом. Предприяте коллективе чlоагlа сий деш нах ба рационализаторaш. Цар предложенеш ларде дувц производствана хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашдеча. 34 рационализатор ва управлене.

Эггара дукхагlа пайда лу слесара Филафов Александра, буровой начальника Атаршиков Ивана, механика Белов Мувсас телача предложенеша.

* * *

Пятилетка тlехьхьарча шера шоаш тlаийца социалистически декхараш кхоачашдара хьинаре къахьег хlанзалца тlехьаьюсаш хьенача Малгобекски кирпичний завода коллектива.

Укх шера бигь бетта планал совгlа кхойтта эзар кирпишк арахийцай укхаза. Во дац кхыдола технико-экономически хьокхамаш а. Къаьстта лоархlаме хlама да арахецача продукце дикал лакхлуш йоагlаш хилар. Масала, соахка бигь бетта арахийцача ерригача кирпишкех 20 процент брак хиннача метте, цу юкъа укх шера цхьа процент мара хиннавц.

Социалистически яхье хьалха латт формовочни цехера Точиева Рукъета кулгалдеча бригада коллектив. Кхычарна хьокхам телаш къахьег болхлоаша Картоева Марема, Джабраилова Асьета, кхычар.

* * *

1981-ча шера чотагlа 130 метр гаргга бурув техад № 728 йола тlехкlоарга скважина йоаккхаш йолча Старогрозненски управленерча Куприянов Анатолий Михайловича кулгалдеча бурув деттача бригадо. Хlана цхьайттлагlча пятилетка календарагlа къахьегаш пхи бригада я цу управлене.

Духхьал укх шера бурув тохилга сиидарах, химреагенташ, электроэнерги кхоирах баь пайда 50 эзар сом да. Шоай сменни заданеш массаза а тlехкхоачашъю Золотарев Виктора. В. Лопаткос, В. Голенцова. А. Милонова кулгалдеча сменаша.

* * *

Лаьттан ченаш тахкара пятилетка план кхоачашъярах укх деношка рапорт деннад Грозненски управленерча коммуниста Тайсаев Вахас кулгалдеча бригада коллективо.

«Къилбаседа» - Эльдаровскал» яхача керда хьайийлача мехкдаьтта доаллача моттиге эггара хьалхара скважина йоаккхаш йолча цу коллективо иттлагlа пятилетка йолаелча дена тохад берхl эзарни ялх бlаьь метр совгlа бурув. Тlехкхоачашъяьй кхы мел долча технико экономически хьокхамий планаш а.

«Хlара балха денна — дикала Злак» яхача довнзагlа яьржача социалистически яхье хьалха латт С. Мамаевен Х. Натаевен кулгалду сменаш.

* * *

Пятилетка тlехьхьарча шера хlара бетта шоай заданеш а декхараш а тlехкхоачашдеш хьенай «Малгобекнефть» НГДУ-ра коммунист Исмаилов Саlидбек керте латтача скважинашта лаьттанна кlалха ремонт еча бригада коллектив. Цудухьа пхе бетта план кхоачашъярах укх деношка рапорт делар ремонтникаша.

Цхьоалагlча майга кхачалехьа кховзтlгъея итт скважина лаьттанна кlалха ремонт яьй бригадо.

Ремонтни балхаш дара план ханал хьалха кхоачашъярал совгlа тlехкхоачашъю укхаза кхыча технико-экономически хьокхамий планаш а.

Социалистически яхье хьалха латт ни. Белхороевен Салтаевен кулгалду сменаш.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

Хьалхарча сурта тlа — Секешфехервар яхача венгерски городерча «Икарус» яхача заводе доазол арахьарча заказегlа хьаяь керда автобусаш.

Предприяте лерал укх шера 136.000 совгlа комфортабельни машина арахеца.

МТИ — ТАСС сурт.

ПНР. Польше хlара кхоалагlа дола кема В. И. Ленина цlерагlча Гданьски верфера арадоалаш да. Польски кемай эггара йоккхагlа ярех заказчик Советски Союз я.

СУРТА ТlА: СССР лаьрхlа «Михаил Вербицкий» яха керда траулер хи чу lочухецача хана.

ЦАФ—ТАСС сурт.

Корта бола къамаьл хилар

Укх деношка хилар Шелковской районерча Червленски юкъерча школа семинарски группа итогови занятеш. Теоретически конференце хьисапе чакхъяьккхача цу заняте дийцар укх тайпара дешаш: «КПСС XXV-ча съезда коммунистически кхетам балара ленински принципаш дегlайоалаярах», «Керда саг хьалкхеварах йола ленински идеяш», иштта кхыдараш. Цу дешай хьакъехьа къамаьлаш дир хьехархоша ки. Шепелевас, Богданкинас, Пономаревас, Ягудинв, Андрюшкинас, иштта кхычар.

Шоаш дийцар цар дийцар дешархошта кхетам дулхен хьехилтен тоадара а хlаьта иштта станице бахача наха юкъе хьехархоша бу лекцеши болх тоабара а даькъе хьалхашка латтача декхарашца. Занятеш йоккхача гоналца дlайихьар пропагандиста Кулебякина Тамара Николаевнас. Итогови занятешка ладийгlар наха коммунистически кхетам балара хьехадь дола Брежнев Леонид Ильича къамаьл тlадолча грампластинкага.

КЕРДА ОБРЯДАШ—ВАХАРЕ

Кердача обрядашка кастакаста гу вайна вай советски вахаро эргаьха къаьнара халкъа традицеш.

Цкъаза вlалла нахаца уьш воаца. шийна гонахьа лела гlулакхаш тергалдеш воаца саг халкъа цlейна юкъевоагlаш, хувцалуш. наьха дикана а воина а юкъе а вайя дlаводаш хул. Обрядаша гlо ду сага коллективизма уйла йолаш хургволаш кхетам баларa, из нахаца гlулакх леладе воаикх.

Вай быта юкъе керда обрядаш йоалаяр атта гlулакх дац. аз-м аргдар. из дукха къахьега дезаш хlама да а. Сай опытах хов сона керда обрядаш юкъейоалаяра гlулакх чlоагlа кийчо яь, уйла яь, хьаькъалагlа, дикагlа дола наькъаш леха, наха тlаэцаргдолча тайпара де дезаш хlама хилар. Укхазара толам дуккхача даькъе партийни советски органаша. общественносто цу деш тlабохийтача теркамах. цар деча новкъосталах тийша ба. Кердача обрядий лоархlам лакхбу цу даькъерча комиссештен советаштен юкъе дакъа лоацаш аппаратий, управленей, организацей бехктокхаме болжай хиларо.

Тlа-тlа хоалуш латт тха Назрань — город къахьегамхо. Кердача хозача цlеношка я хlанз ЗАГС, хоалу тхона халкъа депутатий районни Совета исполкомо а парте райкомо я ду гlо. Дукха балхаш ду районе бахача наькха быта юкъе керда обрядаш яхьара. Парте райкома бюро райисполкоме дувц кердача обрядех доза дешаш. Исполкомо хьахийнай кердача помещене чуоттае мебель, радиотовараш, художественни изделеш эца средстваш.

Даьраш дукха да, амма деррига дулац тха безам болча тайпара дика. Масала дукха ха я районе нускалаш кхуаларийи маьре ухарийи салон хьаелла, мичахьа а цхьанихаьа къонача дезала эша товараш дохка уголок хьаелла ихаш оаха дехар ду. амма оаха дувцачунга ладувгlаш саг вац. Кхыметтел маьре йодача кхалхага цlелтих йолла чlугаца а моттиг яц тхаьнцига. Тикашка хул уж. дале а ЗАГСа лоlамагlа уж йохкилга вlаштlехьдоанкха лац Райпова. е ЗАГСа помещене телефон оттаара дош. Шоллагlа шу да тхо кердача цlеношка дола. хlаьта телефон хlанз а яц. Дуаца дезаш а дий тхона телефон мел эш, къаьстта а тхо исполкома таьна хилар теркалдича.

Укх тlехьарча хана йоккха опыт lоаьий оаха саг йоалаярем маьре яхарем гlуланха, даьча бера торжественни регистраци ялга вlаштlехьдаккхара. Цхьайолча юртий Советий торжественни регистраци е магаргйола помещенеш а я, амма массанахьа а яц юртий исполкомаш керда обрядаш вахара юкъеяхьара гlуланха лерттlа тергам тlабохийташ.

Оттадеь да дукхагlа дулх, шура, кхыдараш пачхьалкхенга дохкилга вlаштlехьдаьккхача юрта Совета совгlат душ. Хlаьта масса моттиг я саг йоалаяран маьре яхаран торжественни регистраци яьй. масса саг йоалаяьй комсомольски lаьдалагlа аьнна хьоадеш? Сона хетачох, боккхача лоархlаме дош да из.

Керда обрядаш юкъехувлар шерра даьржа хlама да. Тlа-тlа дукхагlа юкъеух уж советски наьха вахара. Уж вахара юкъелхьара хьинаре гlо де декхарийла я Советий ерригa заеньяш. цар органаш. торжестваш вlаштlехьдоахача шерра общественность юкъе а оаш.

Ала дезаш да. дерригаш оарцагlдаьнна а эскаре уха кагирхой накъабахара обряда чулоацам вай тоабе безаш хилар. Из событи хулача хана тематически кийчъе еза клубаш. культура цlенош. вlаштlехьдаккха деза салте хила везача сагаца производстве хьалхалаттарий. тlема а къахьегама а ветераний къамаьлаш хулга. Сона хетачох. дуккхача наха хьалхашка эскаре цlена гlулакх дара тlахьехаш телача наказий лоархlам боккха хургба дlавахача.

Сона новкъа хул. эскаре бугача хана вай кагирхой тlема комиссарната хьалхашка дежийла халкабувлаш байча. Уж эскаре бугача дийнахьа культура Цlагlа е клубе вlашагlа а бетташ сагъердам оттабе, къамаьлаш де. накъабахара хьисапе хlама де мегаргдац-теш? Хозахета мича хержав районни тlема гlуланхашта вола комиссар кердача обрядий комиссе членалла. Района комисси декхарийла я предприятей. учреждeней кулгалхошкара шоай коллективашта юкъе керда обрядаш йоаржаяра тlадерзадаь балхаш делга хьадеха. хlаьна аьлча, ши-шегlа деларгболаш бац из болх.

Быте керда обрядаш чlоагlьяр атта гlулакх дац. Цу тlа а кхоана е лоамиа болх кlезигагlа чургба алга а дац: керда обрядаш а уж кхоачашъеш бола нах а дукхагlа хулаш латт. Тхацига кхоачам болаш бац из болх боезаш. безаш. фуннагlа даь а чакхбаккха гlерташ бола вах. Хьатlакхаьча хила езаш яр уж дешара заведенешка кийчбе безаш йола ха.

Карара шу доладелча дена тханига торжественни регистраци яьй 90 саг йоалаьча а маьре яхача а моттига. 17 моттиг я тханига цхьан иэмах довца нускали маре вlашагlкхийтта. Торжественно регистраци яьй 168 бери. Массехк дош ала деза цу моттигех. Ишта, хоза чакхдаьлар, масала, саг йоалаяра регистраци ялга «Электроинструмент» заводе. Уж бар Костоев Мурад — Кодзоева Казбан, Неурузов Руслан — Оздоева lайшет, Муталиев Руслан — Шакриева Зина, цу хана 18 феврале регистраци йир оаха духхьал «Электроинструмент» заводерча 8 парана.

Нускали мари цхьан къамах доацаш яр массехк моттиг. Ишта, Озиев Жабраила Махьмада, юрта боахамa техникума студента, гlалгlачо, йоалайир Дагоева Светлана — хlире. Ахильгов lалихан гlалгlа ва, хlаьта цун нускал — Куданова Александра — эрсе. Цар регистраци еча баьхкабар царца болх беш бола цар новкъостий. Мархиев Машарипа Идриса, юрта боахама института студента —гlалгlачо—хержаяр шийн сесаг е гурже, шоай института студентка Гогинидзе Марианна. Хlаьта уж ерригa саг йоалаяьи маьре яхаи моттигаш хоза. чlоагlа сакъердаме чакхйийлар. Дукха нах бар цига баьхна, царна юкъе бар общественни организацей викалаш а.

Бер дара, саг йоалаяран маьре яхаран регистраци ярах дола тецал дlател бахьа хозача, цар цlераш тlа а йолаш йолча папкашта юкъе а дехкаш. Беттагаргашта заказ ду оаха лаьрххlача беттаргаш еча мастерске.

Хан-ханнахьа практически а методически а гlо ду оаха ерригача юрта Советашта, керда обрядаш вахара юкъейоалаяра де дезарех дувц. Цу тайпара дукха визаш эзад районе цу балха юкъе.

Укх деношка райисполкомо чlоагlъергья обрядашта йолча комиссе керда состав. Цунна юкъегlоргба партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, предприятейн-совхозийн викалаш, цар гlо дергда обрядови гlулакхаш чакхдаха.

Дика дар цар из болх хьинаре беш хилча.

М. БОГАТЫРЕВА,
Наьсарен района ЗАГСа заведующи.

Иразе кхел йола саг

Шорттига lоклалвоагlаш латтар из самолета трапа тlа гlолла. Цук баламах лоавеш оагlув а теха lохьалха кийкхар цаl. шорттига из дlахьалхатеттар цхьаькхане. Гаьна воацаш воагlача цхьанне аьлар: «Хьажалахь хьога, самолетаца леларах чамбеннаб мотт сона хьа, lовосса дукха сагота да хиларга хьежача». Цхьан минута юхасецар из. Пассажирех цхьанне а саккецар юхьа тlара сибат кавказски аматехьа долаш волча цу юкъерча. дизача дегlара сагь. дагаухараш фу уйлаш я. Даьхенах къаьста кхо шу даьннечул тlехьагlа хlанз духхьашха ког лоезаш вар из ший нана-лаьтта.

Цхьа ха яьнача гlолла, хьа вахарера хьона дукхагlа дег чу дика ди малагlа да аьнна Попхадзе Гурами Григорьевичагa хаьттача. цо жоп луьрда: «Гlадвуташ, дицлургдоацаш дег чу дувцаш дола хlамаш кlезига хиннадац вахаре. Цхьабакъда, са дег чу дикар ди а доацаш, цхьа минут яр, са вахарера ираз долашагlа йола минут. Уж яр самолета чархаш Московски аэропорта майдах хьокхаенна секундаш. Цу дийнахьа юхакхьачар со кхаь шера буровой мастер волаш болх баьча Иракера. Дешаца дlаювца хала да Даьхене, столице со юхакхаьчача хана са дег чу хинна уйлаш. Цу гlулакха, хетаргахьа. къаьстта вокха поэт хила везаргдар».

Тамаш я-кх, цу гаьнарча мехка ший Даьлев, Грузе. ше чlоагlа когаш тlа эттача, мехкдаьтта лоха мастер а хинна дlаэттача Магlалбика уйла ца еш Гурами Григорьевича цхьа ди дlадахий тадале. Даккха тlатта. доккхий хlамаш карагlдуэлачкъамаш деннад цунна Магlалбико...

Кагирхой хьехамча, нефтеразведка ветеран Галсиддин Шакирович Хантемиров къонача цхьан буровика сена lийнавац вахаре бодача наькъа путевка. Камаьрша дlатийнинай цо ший lаьхий опыт, знанеш. Галсидзин Шакировича дагадоагlа хьайза, баьнна корта а болаш вола эlамига саг Гурами Попхадзе ший буровое вена. Цу хьане а дагадехар цунна: «Тха интернациональни мугlараш хьалдуваш латт. Хlанз тхоай гурже а ва бригаде».

Попхадзе Гурами Григорьевича къахьегама книжка тlа эггара хьалха дьача йоазово йоахар из буровое электромонтералла дlайийдав.

Ший болх дика кхоачашбеш вар, цунах даккха хlама хиннадац. Цхьабакъда. моллагlа дале а. цхьа низ-м бар из буровоя управлене пульта. тормоза тlаийжар. Цхьаккха дош ца туланйташ ладувгlар цо опыт йолча бурувдеттарий. буровой начальника къамаьлашка. цар болх мишта бу хьежар.

Бурув тохара технологе ма ярра lомаяра деша деза — из геттар дика кхета дьыдар къонача Попхадзес. Грозненски мехкдаьтта техникуме деша дlачуводаш дика дlалу цо экзаменаш. Болх а беш, деша атта дацар. хlаьта а цо ший дагахь сонадаьдар: ше хьакаранйца тlулакх, фунигlа даь а, ше ма дарра lомадана ца lе.

Тlехьаlа цхьа ха яьнача гlолла, техникум дика чакхъяккхарах кагий нах цуьна лоацаш даха бlлабеача. цо вела а къежа, арга:

— Цхьа йоаккхаш шиа школа яьккхай аз. Теоретически — техникуме а практически 864-чен ВВО-чен буровойчка а.

Цун къахьегама книжка тlа дайлар цун дьь говзал лакхъяларах дувнаш дола нхы тайпа йоазош а. Буровй деттачун тlоьча. бурув детар. буровоя начальник.

Шоай саг а хинна дlавахар из Малгобекски бурув тохара балхий управлене. Лаьттан ченаш тохкараштa вежавелар из хьинар доля. кlаьдлуш воаца эlамига саг. «Визза вола къахьегамхо, lиерза саг ва. Гурами Григорьевича чlоагlагlа наха ца хьаьуш саг дукха йоагlе тамаш я», — каста оалар хоз цу тайпара деша бурувдеттарашa.

Дег чу дувлаш дола хlамаш, белггала, хинна а дац кlезига цун вахаре. Морх йоацаш, къаьга сийрда в даьниа дlаэттар Гурами Григорьевича 1965 шера деноех цаl. Из дар Коммунистически парте мугlарашта из юкъеваха ди. Цlекха а дац-тург-дац дукха баьчи халача балхах хьахиннар фуд хьежаш № 899 йолча буровое даьха деноши бийсаши. Гlаддаха тохаделар дог lаьржача коачала кlеж урагlа йолаелча. Когера деш керте валлалца мехкдаьттана ваьккха иолча цо, вела а велаш, мархlа бехкар шийна карарабараш. Ший а наьха а толам баьлча гlадваха ховш ва из. Цхьа моллагlча тайпара даьнна мехкдаьтта дацар из, цу хана цо ший бригадаца хьадийладар мехкдаьтта керда, валанжински тlоанаш.

Цхьбакъда, керда мехкдаьтта тlоанаш эггара хьалха хьадийлар хинна ца lеш. Къилбаседехьарча Магlалбике керда мехкдаьтта тlоаний майда эггара хьалха хьайийлар а из вар. 1975 шера бlаьстан юхье цу майдан тlара керда мехкдаьтта даьккхар Попхадзе бригадо. Къилбаседехьара Магlалбик караерзаьчуа тlехьагlа чlоагlагlа беттабала баьзар Магlалбика мехкдаьтта промыслай иха.

Дика дагадоагlа Попхадзена доккха правительственни совгlат — Къахьегама Сийлен III степена орден — ше хьайица ди а. Цу 75-ча шера дар из. Цу хана лаьрхlар цо: «Из совгlат — ерригача бригадана, сона — аванс».

Хlаьта юха шера наьха боккха тешам белар цунах. Мехкарча кхыча мехкдаьттахошца цхьана Ираке водаш вар из мехкдаьтта доалла моттигаш лохаа новкъостал дар духьа. Дагабоагlа цуна ше накъавоаннхаш бурувдеттарашa шийна бенна хинна хьехам а: «Оаха хьанга даьха дог доа ма делахь Гурами. магlалбикалошта бурув мишта тоха хоп дlахьоккхалахь цига». Цига, Ираке, уж дешаш цlаккха а диццацар цунна. Массаза а дагакхоабар уж, доккхаа дора цо ше. Попхадзе Гурами Григорьевич, советски халкъа, низ болча держава, эггара хьалхарча Советий Мехка, дунен тlа эггара гуманнегlа йола общество хьалъеш боаллача мехка викал хиларах.

Малгобекски УБР коллектива шийх бенна хинна тешам боабанлар цо. Цlагlа а салпа, даккха хlама доацаш бир болх. Ишта мара-м кхы цунга буларг а бацар из. Кхаь шера мастерала болх беш 13 скважина яьккхар цо проектни кlоргал 3200—3300 метр йолаш. Шийх бенна хинна тешам цо сийленца лелабаь хилар хьаьхокх Иракски къаман мехкдаьтта компане кулгалхоша «Грознефть» объединене цlерагlа баркал оалаш дайтача письмоси Гурами Григорьевича деннача маьхерча совгlатон.

Ший Магlалбике ше юхакхьачача шоллагlча дийнахьа ший кхоачарагlа йолча коллективе вар из. УБР-о боккхача безамца тlаийцар ше кхеваьр. Хlанз юха а Магlалбика лаьттан ченаш тохкарашта юкъе ва из. хlанз юха а хьамсарча мехка «lаьржа дошув» бахьан долаш лоаттабеча къовсама хьалхарча юхьига тlа ва. № 923 йолча бурувойера цун бригада бlуьбенна йода хlанз туха кlалхарча мехкдаьттага.

Б. БОКОВ.

Кхоана — мелиоратора Ди

ЦIейна накъадолхаш...

Парте аграрни политика курсага хьежжа хlанз вай мехка лаьтташта хий декхарах йола комплексни программа чакхйоаккхаш я. КПСС ЦК, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатела новкъоста Л. И. Брежнева хаддаза йоакхо яр бахьан долаш лаьтташна хиш декхара гlулакх шерра дегlаденад. юртбоахама производство кхы в алсамълиххара лоархlаме фактор в хинна дlаэттад. КПСС ЦК майски (1966 ш.) Пленума соцамга хьежжа хинбоахама гlишлош хьалъяра технически политика белггала хувцденнай. Лоацача хана хьалха хиннараш чlогl а еш. гlишлош ю керда гlалкаш, трестащ, гlишлон - монтажни управленеш хьалъяьй. СССР-е мелиоративни гlишлош комплексно хьалъю, лаьтташта мелиораци еча хана ухх карадерзаду, мелиоративни объекташца цхьана нах чубаха. культурно - бытови, производственни зданеш хьалъю, транспортни магистралеш, буэзама линеш еха, иштта кхыдар ду.

Нохч - Гlалгlай АССР-е укх доккхий декхараш кхоачашдеш я «Чечингушводстрой» яха гlишлони ю управлени. Укх коллективе лхи эзар саг ва болх беш. КПСС ЦК майски (1966 ш.) Пленумо, цул тlехьагlа партеи правительстваси даь соцамаш вахаре кхоачаш а деш, хlара шера тlа-тlа дукхагlа хул хиш декхаш дола лаьтташ. Хьал а яь болх бе йолаялийтай йоккхий хиш декхаш йола системаш: Надтеречнни, Гудермесскин, реконструкци еш я Ассиновски, Аксайски, Сулу-Чубутлински хиш декхача системаштa. Тахан республике 140.5 эзар гектар йолча лаьтташта хиш декх.

Хиш декхаш йола объекташ хьалъеча бокъха тераам тlалоаттабу къахьегам lалман ларда тlа вlаштlехьбаккхара, керда технологи а керда техника а юкъейоалаяра. Производства культура лакха хилийтара духьа къонсам а лоаттабеш, «Чечингушводстрой» управлене коллективо йоакхо ю болхлой поселкаши гlишлошъю майдилгаши товяра. lалам хувцара шерра социалистически яхь а йоаржаль. шоашкара деньаь, хьинар гойташ болх бу дукхача механизаторашa, монтажникашa, бетонщикашa, арматурщикашa, плотникашa, штукатурашa. кхыча болхлоша.

Лаьтташ тоадеча мелиораторaш юкъеккухьача дакъах бокъха мах а беш КПСС Центральни Комитета. Советски правительствас профессиональни цlей — мелиоратора Ди оттадаьд.

Из ди бернгача вай мехко дезду 1980 шера 1 июнь. Вай республикерча мелиораторaша шоай цlей дезду доккхийча къахьегама толамашца. Тlайца пхьнаши социалистически декхарaши кхоачашдара шерра социалистически яхь а йоаржаль НГlАССР мелиораци хин боахамеx министерства подразделенеша укх шера биъ бетта халкъа - боахама плана керттера хьокхамаш толамца кхоачашдаьд. Подрядни ремонтно - гlишлон балхий плаи 102.2 процент кхоачашъяьй. Иштта иэзалаш балха юкъедоаладара плаш а кхоачашъяьй.

Хиш декхаш йоле сеташ цlенъяра, гидротехнически гlишлошта ремонт яра плам кхоачашъяьй. 1980 шера 1 апрель хьатlаккхачалехьа боахамашта юкъерча масса долча каналашца гlолла хий хийцар. хlаьта Шелковской хин управлене оттаьчa запал дуккха хьалха — 7 марта хий диллар. Хиш декха балхаш чакхдахара дика ийчъелар нов. Акмурзиев Абдулбек керте латта Аргунски гидроузла эксплуатаци ю управлени. 1980 шера хьалхарча квартала социалистически яхьа итогех цу коллективана елар НГlАССР мелиораци хин боахамеи министерстваь юрта боахама болхлой профсоюза обкома президиумеи карари кара тела Цlе байрах.

Ремонтно-гlишлош еча дlаса лелача механизированни колоннашта юкъе дикагlа толамаш даьхачарех я А. А. Висултанова кулгалду Грозненски ПМК. Укх колонна коллективана а еиай карара кара тела Цlе байрах.

Социалистически яхье дика хьокхамаш даьхад Шелковской хин управлене коллективо. Управлене начальник ва РСФСР заслуженни мелиоратор Морозов Василий Иванович.

Геттара хала тlулакх да Алхан-Чуртски канала чу гlолла хий lодохийтилга. Цу хелонех дика лоархlаьнй опыт йола кулгалхо Абадиев Ахьмада lийса керте латта коллектив. Алхан-Чуртски система Къилбаседа Кавказе эггара чоалханегlа йолчарех ца я. Цо лоалаха ядача шиш автономни республика — Къилбаседа-Хlирйни Нохч-Гlалгlайн — кхашка хий лоаттаду.

Алхан-Чуртски канала чу гlолла хий ший хинпахьа lохийцар. Цу гlулакхо Грозненски районерча боахамаш та торн елар баьцадаарийн споцийн дика дард йолла.

Мелиоратора Ден сийна республикерча дикагlа болча эксплуатационника ш т а НГlАССР мелиораци хин боахамеи министерства прикалах сийлен грамоташ ен пай. дукъханешта баркал аьннад. Уж ба В. А. Астамиров — Аргунски гидроузла управлене хиш дlа-са ниййсдер, Н. С. Дидигов — Алхан-Чуртски управлене слесарь, М. М. Басханов — Надтеречни хиш декхача система управлене объездчик, Н. Г. Кисов — Наурски ПМК машинист-скреперист, дукха кхыбараш.

Колхозашкеи совхозашкеи хиш декхача лаьттнех дикагlа пайда а эцаш, юртбоахама продукци алсамйоаккхаргйола мероприятеш чакхйоах. Юрта боахама интенсификаци яра лоархlаме фактор я кхашка хиш декхилга. Хиш декхача лаьттешкара кхозза дикаь дукхагlа чуэц фийг бола ялат, хlаьта доакъара культураш ялхазза а кхы а дукхагlа хул хиш ца декхача кхашка хулачул.

КПСС XXV съезда решенеш вахаре кхоачаш а еш, 11-ча пятилетке кхы а дукхагlа балхаш дергда хинбоахама гlишлош хьалъяра. Дlахо хьоргда Сулу-Чубутлински а Аксайски а хин системашта реконструкци ара балхаш. Науpско-Шелковской, Шалински хиш системашта, Алхан-Чуртски канала малхбузехьарча оагlорахьа лаьдача лаьтташта. Тиерка довкъаш тlа ядача даьгlеш та хиш декхара, кхыдола балхаш деш да. Республика хьахьожадергдола 96 миллион сом ахча дlалохийтаргда 46 эзар гектара тlа хий диллара, 22 эзар гектара тlа хиш декхаш йолча сета реконструкци яра, цул совгlа кхы 56 эзар гектара тlа хий дуллача.

Республикерча мелиораторaша хlара дийнахьа шоаш бу болх тlаберзабаь хургба юртбоахама производства хьешташ дезза кхоачашдара. Царга хьежжа ший аргl-аргlагlа хьалъергьа объекташ, эцача боарамагlа декхаргда хий. Мелиораторaша шоай керттера декхараш лоархl дlадийнача платашта, кхыйолча юртбоахама культурашта мел эша хий лоаттадергa хиш декхача лаьттай культура лаккхълга, догlаи хьисапе хий деттача техникех а минеральни удобренех а дикагlа пайда эцилга. тоха деза хий ца тохаш хиш декхача лаьттах цхьа гектар ца ютилга.

Б. ГЕРАСИМЕНКО,
НГlАССР мелиораци хин боахамеи министра заместитель.

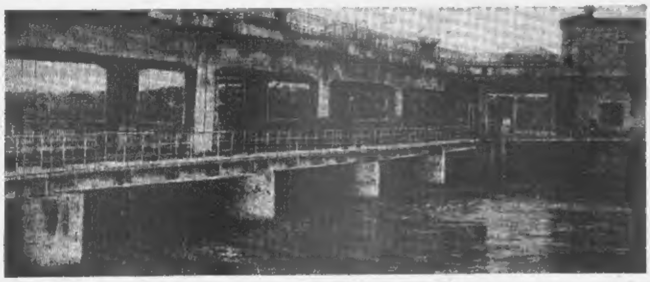

СУРТАШ ТlА: 1. Аргунера гидроузел. 2. «Пригородный» совхоза кхашка хий тохаш латт. 3. Иштта кlа кхеду «Атагинский» совхоза хиш деттача лаьтта.

З. БАТЧАЕВА суртащ.

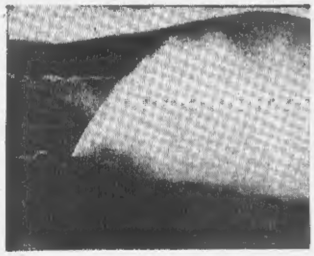

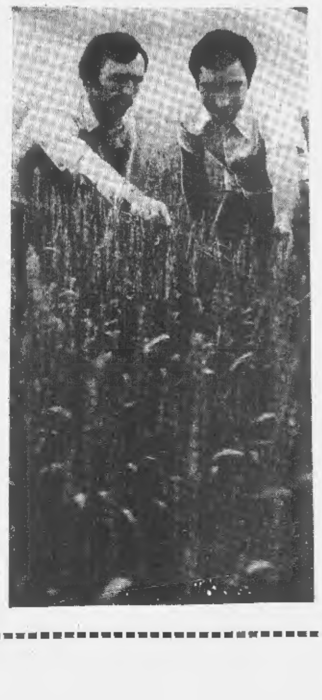

Мелиораци: толамаши перспективаши

— 130 километр дlаьха керттера Каховски магистральни канал — Каховски гlишлошъяра система керттера артери — болх бе доладалийтаро, — аьлар СССР мелиораци хин боахамеи министра заместитела Ермоленко Василе АПН корреспондента Смирнов Евгенена еннача интервью тlа, — йиш хулийт Украина къулбехьен оагlорахьа йокъал латтача лаьттай 260 эзар гектара тlа хий дилла. Республика шаьрача ареиий зоне хьаиз ялата, баьцадаарий, шурий, дулха тешшамеча производства цхьаьхка йокха район.

Канал болх бе доладаларо халкъа боахама фу лургдн хьахьокх укх тайпарча даиеша. Республика цу зоне боахамаша чуккхухь хий декхача лаьтта гектара тlара юкъера лаьрхlача 42—45 центнер ялат, 570—630 центнер доакъара корпеплодаш.

Керттерча насосни станце (низал секундагlа 530 кубически метр) хьалтlедоаккх хий 24 метр лакха. Хин расхода регулировани автоматически ю. Хиш декхача системаш къайлача трубопроводашцеи лакха балха овсарле йолча догlан хьисапе хий деттача установкашцеи lалашъяь я.

Шеко йоацаш да дуккхача эзар сагах латтача канал хьалдаьча коллектива опытах мехка мелиораторaша шерра пайда эаргхилар.

Хlанз укх сахьате хиш декхара балхаш эггара цитен сивнегlа леладу Юкъерча Азе. Карарча пятилетке укхаза карадерзадергда 650 эзар гектар гаргга боамби бе лаьрхlа дола керда лаьтташ. Цунца цхьана хий дуллергда 7 миллион гектар гаргарча даьгlенаш тlа а.

Юкъерча Азе эггара йоккхагlа йола гидротехнически гlишло я Амударьягара Каспийски форда йистошка кхоачаргдола Карекумски канал. Хlаьзе а эзар километрал тlехьдаьннад цун дlоал. Цо йиш хилийтай 450 эзар гектар совгlача йокъал латтача лаьтташка хий кхачийта. Хlанз цу лаьттаи тlара чубахь Туркмене ах боамби, ахаиел совгlа ялат, балчаш, сом, консаш, салларий кхопаш, дулх, шура.

Канала проектни дlоахал 1400 километр совгlа да. Цун цхьан гонно сом лелабу lалаьмате йокха центр хьалъергlолча йокъал латтача лаьттай зонана лургда хий, вокхо — теза хий ца хилар чlоагlа lаткъаш йолча мехкдаьтти гази йоаккхача Небит-Дага, Челекена, Красноводски районаш.

Хlанз укх сахьате иштта хьаль йоалаш латт хиш декха системаш Мешачеи Каршински аренашка. Хьалхарчо хий лургда 300 эзар гектара, шоллагlчо — 150 эзар совгlча гектара. Каршински аренашкарча хий декхача системе болх беш я хий 120 метр лакхи хьалтlадоаккхача насосни станцеи каскад. Перспективагlа хиш декхача система керда аргlаш хьайнча миллион гектар гаргга лаьтта хургда Каршински аренашна хиш декхаш.

Кубань яхача доадача хин планенашта, хьалхагlа лаьтта доладарои тlаккха хьалхагlа юрта боахаме вlалла пайда а ца эцаш уллача 250 эзар гектар долча лаьттанта хий а луш мелиораци яроп йиш хулийтаргья карарча шеррехье а 1 миллион тонн дуген дукха кхыйола юртбоахама продукци чуя.

Мехка гаьнарча малхбоалехьарча районашкара баха нах дугаца lалашбара лоархlаче хlама да Ханка ахата lама районера чуккхийттача моттигашта мелиорировани яр Укхаза хьаду lалалаш хин лоаттаду моттигаш, дамбаш, насосни станцеш, кхыдараш. Карарча шеррехье а 45 эзар гектарага кхоачаргда карадерзадаь лаьтташ, цо тоно хулийтаргья 120 эзар тонн дуга чуда.

Советски lаьпил латтача шерашка мелиорировани лаьтташ диказа дукхагlа хиннад. Хlанз уж 30 миллион гектар гаргга да, цар лу баьцовгlай продукце кхоалагlа дакъа хlана лац аьнна. Амма дерригача оахамахи дукхача шерашка дlаргlйола хlамаш дlайийнача лаьттахи мелиорировани лаьтташ хlанз а иттлагlча даькъал а кlезигагlа да. Хlаьта из да мелиоративни балхий фронт шердургья ахкага.

Кхоадеш да, хиш декхара торонаш духхьал цхьан мелиораторий опытах, уж техникаца lалашбарах, балха мотодах тийша хиива ца lеш, хин запасех тийша а хилар. Иштта, Казахстана къулбехьарта оагlорахьеи Юкъерча Азеи башха дукхагlа-кlезигагlа хургдоацаш 30 миллион гектар лаьттаи ца хий декха мегаргдолаш. Хий декх алкха 7.6 миллион гектара тlа. Хlаьто хий декхара хlандзе а пайда эц шер-шера бlаь кубически километр хих Тlаккха инъера лаьрхlача шера Арльски бассейна долхача хина хьачулур 129 кубически километр мара яц. Проблема принципально къоастаяр сибирски долхача хиний цхьадола дакъа Юкъерча Азегахьеи Казахстанагахьеи хьовзадарах тийша да, цу гlулакха уйла еш ба хlанз дуккха специалисташ lалашхойн.

Перспективага диллача даргдолаш а дац къилбаседеи долхача хишкара хиш мехка къулбехьени европейски даькъаш чу ца доаладича.

Экологега диллача мехка хин ресурсаш дlа-юка хьежара мероприятеш. дукхача шерашка lалманхоша даьча балхаша хьахьокхача тай пара, цхьаккха а во тlехьале йолаш хила йиш яц. Амма цунна цхьана цар дlадехаргда мелиораторaшара цар технически lалашон мелиораторий опыти йокха хула.

(АПН).

Производства эффективность лакхъяра шерра социалистически яхь йоаржаьй Грозненски ацетонови завода болхлоша. Яхье баьннараша цхьаккха бутт дlабахийтац шоаш тlайца социалистически декхараш тlехкхоачаш ца деш. Хьинаре къа а хьегаш, дог гlоздоаха толамаш доахаш хиларца укхаза белгалбаьина ба итташ бола болхлой. Царех я аппаратчик, коммунистически къахьегама ударник Войцеховская Татьяна Ивановна. Ший балха тlа йоккха опыт йолча цо даим технологически режим ийса лелаярах сменин нормаш массаза а тlехкхоачашъю.

СУРТА ТlА: аппаратчик Т. Войцеховская.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХЬАЛХАБАЬННА БОЛХАРАШ

Цхьан ашрагlа болх бу роторо. Болх беш йолча буровоя низ бола тата гаьнна дlадарж гоннахьа. Укхаза, Карабулак - Ачалукеия майдан тlа, тохкама яьккхача № 170 йолча скважина чура «lаьржа доши» лохаш я лаьттаи чепаш оахна опытни говзанча Хадзиев Микаьил керте латта Малгобекски бурув тохара балхий управленера мехкдаьтта лохарий коллектив.

Туха кlалхара юра. Миллионаш шераш ха йола къаьнара лаьттан тlоннаш. lилмахоша дерхlачох, дукхьал цу тlоанайшка хила дезаш да мехкдаьтта. Цхьабакъда, лерхlар бакъ а даь дlаоттадара lаламо лаьттанил кlал дуккха километраш кlоарга дlаехкача нlаьхийча танзашка бодача наькъа дlоагlа лахе деза.

lаламо тоха уж чlоагlа чlегаш хьадоастаргдола дlоагlаш долаш да бригадирага Хадзиев Микаьилага. Уж дlоагlаш—знанеш, лаьрхlар чакхдаккхар, къахьегам дукха безар, lилмацеи хьалха латтача техникана карагlдаьннарашцеи айха бувзам хилар. Цун доалахьа я низ бола техника а.

Цхьа метр лаьттах lочу, цхьаькка а, цхьаькка а... Спуско - подъемни операцеш йолча хана цхьаккха метр бурув ца тохаш а йоагlа ха. Турбаш lочууххийтилгеи хьалйоахилгеи цlаккха а кхоачадеина даргдаи аьнна хеталу. Хала а бакъа баргбоаш а болх ба. Цу кlалхара хьалтlалха езареш-м 5 километр совгlа турбаш ма ний.

Цу метте бурув тоха болабелар 1978 шера 19 апрель. хlаьта 1980 шера 25 мае 5120 метр кlоарга чудахадир бурув. Бурувдеттараша 6000 метра кхаччалца lокlоарде лерхl из.

Къахьега хоаш я № 170 йолча буровоя коллектив. Цкъа санна дукъхаза а котлолаш яьхай цо республикански яхье. УБР-а чухьа лелаеча яхье хьалха лаьттай. Лелае а йоагlаш лелаю бригадо коммунистически къахьегама коллектив яха цlи. Бригада членаш хlара денна турпале, хьинаре къахьегарна баьчду кхоаче тохкараш яха цlи шоашта мехкдаьтта лохарашта хозахета сийна ца хилар

Мастера Хадзиев Микаьила бурувдеттараша Малгобекски бурув тохара балхий управлене эггара хьалхарчарна хьалдаьдар 10-ча пятилетка задани В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш кхоачашъе аьнна Карабулакски УБР-ерча Ю. Мовлаева вышкомонтажникаша кхайкхаь иницматива.

Кхыча тайпара из хила йиш йолаш в дацар. Цу инкача ночина юстара ийса йиш йолаш вацар наьха тlа лепаш Ленина орден а йолаш вола коммунист Хадзиев Микаьил. Из вар биаза балха мул баьхкара. 1980 шера 22 апрель хьатlаккхоачаш пхе шера задешка лаьрхlар миссел бурув тохара коллектива дог ураоттадаьр.

Бригадe чlоагlа къовсам болабеннаб тlайна декхараш кхоачашдир духьа. Ерригa вахташ шоайла яхь лелаеш хиннай. Бригадерча хlара саго хьинар ца кхоеш, ший низ ма кхоачча къахьийгар. Социалистически яхье хьалхалаттараш, массаза а санна, коммунисташ бар. Царна тlехьа ноддар бригада ерригa коллектива. Шоай декхарши дизза кхоачаш а деш къахьег коммуниста, вахта кулгалхочо, бурувдеттачо А. Колосовске, бурувдеттачо М. Темирханова, бурув деттачун гlончас С. Мамергова, кхычар.

Буровое иштта шоай лерттlа болх беш ба мастер М. Дайнеко, оператор - коллектор К. Потапова, бурувдеттачун гlонча И. Алиханов, лоабата маркхалашта йола инженер Х. Матиева, бригада кхыбола членаш.

Цу дерригача гlулакхех доккха беркат доал, къахьегама яхье хьалхара моттиг чlоагlа лелае йиш хулийт бригадага. Масала, дlаdахача пятилетка 4 шера Хадзиев керте латтача бурувдеттарий коллективо хьалъяьккхар цхьа скважина, ша бутт совгlа ха хьалха.

Хlаьта № 170 йола тlехкlоарга тохнама скважина йоаккхилга цу коллективана тlадиллача хана из задани цо кхоачашьерехилярах шеко йолаш цхьаккха а вацар Малгобекски УБР-е. Хила а хилар из иштта: пятилетка хьайоалаелча дена М. Хадзиева бурувдеттараша 8100 метр бурув тохар лаьттан чlоагlача тlоанех, пхе шера задани 7940 метр бурув тоха мера ца хиннача метте. Плаиах 5100 метр совгlа тlехкlоарга скважина йоаккхаш бурув тохад цар.

Пайданча балхага дlаиха ха 85 процент хилар. Бетта цхьан станока планагlа 207 метр сухал кила езача метте, цар коммерчески сухал 210 метр яр.

Хьашт меллад мах бохийташ дахаш толамаш мастера Хадзиева кулгалдеча бурувдеттараша. материалаши ахчеи тар ма лу кlезигагlа дlаухийташ доах, химреагентех, электроэнергех, цементах, запасной оатхалох лас санна, хьурмат деш пайда а эцаш. Цо йиш хилийтар пятилетка 4 шерай 4 беттаи 1000 эзар сом гаргга халкъа ахча кходе.

1980 шера 24 марта М. Хадзиева бригадо рапорт делар В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна тlанйца хинна доккхий социалистически декхараш хаиал хьалха кхоачашдарах. Пхе шера задани чаккхъьккхай.

Малгобекски УБР кулгалхоша, партномо, бурномо, комсомола комитето дег тlара даькъала йийцар № 170 йолча буровоя коллектив. къахьегаме цар керда толамаш дахар доаш лоаца баьккхар.

Дукха ха йоаццаш цу коллектива сийна дукха нах вlашагlккхийттар УБР красни уголоке. Магlалбике хоам кхайчар 1979 шера лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогашна а хьежа, къонача коммуниста Ленина ордена кавалера Хадзиева Микаьила кулгалду бригада СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства дикагlа йола бригада а лаьрхlа, доккха ахчан совгlат а луш белгалъьккха хиларах.

Циггача lодийшар иттлагlча пятилетка план хаиал хьалха кхоачашъярах (1980 шера 24 марта) къахьегама яхье производственни технико - экономически хьокхамаш чlоагlа лакхдарах № 170 йолча буровоера коммунистически къахьегама бригада УБР Сийлахьча книжка тlа лякха. Сийлен грамота ела, хlаьта иштта «УБР-е дикагlа йола бригада» яха цlи тилла аьнна дола Малгобекски УБР приказ.

Хьинаро къахьегарахи 10-ча пятилетка план кхоачашъеча юкъе доккхагlа дакъа лацарахи УБР сийлен грамоташи ахчан премеши еинай буровон начальника М. Хадзиевна, мастера М. Дайнекона, бурувдеттачун гlончийна У. Эльмиловна, лоабата маркхалашта йолча инженера Х. Матиевайна, бригада кхыча членашта.

Баркал аларцеи ахчан премеш яларцеи белгалбаьккхаб бурувдеттарий Н. Старцева, А. Колосовске, бурувдоттарий гlончий И. Алиханова, Н. Галаева, В. Прядко, бригада дукхача кхыча члений къахьегам а.

— Тха къахьегама лаккха мах баро, — йоах М. Хадзиева, — керда толамаш дахара дог ураоттадевд бригада коллектива, керда йоаржаьй социалистически яхь. Цудухьа хlанз хьинар шолхадаьнна къахьегаш боахк тха нах.

СССР керда Конституци тlанйца кхо шу дизаран КПСС XXVI съезд хьаелэаргйолча деннеи баха ма боаггlара накъабахара Грозненски «Электроприбор» яхача завода къахьегамхошабь тlахьехам чlоагlа рьаза хиниа хьал и лаьца, тха бригадо хьинарча темпашца ду бурув тохара балхаш.

Гlулакхаш бокъонца нитта лелилга хьахьокх бакъдараша. Бурув тохара пхе бетта план май бетта юкъе кхоачашъяьй укхаза. Хlаьта 1980 шера 25 мае 630 метр бурув теха даьккхадар укхаза, пхе бетта задани 530 метр тоха дезаш хиннача метте.

М. ДАСКИЕВ.

ДЕКХАРАШ ТlЕХККХОАЧАШДУ

Иттлагlча пятилетка задани укх шера 1 декабре кхоачаш а яь, планагlа лаьрхlачул совгlа 3 миллион кубически метр мехкдаьттаца хьайоагlа газ лакха, кхо эзар тонн газови бензин даккха, продукци маьхала лакхара пхе шера план толамца кхоачашъе социалистически декхараш тlанйцад «Грознефтегаз» нефтегазови управлене коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаеча коллективо. Уж декхараш толамца кхоачаши тlехккхоачашди дара хаддаза къовсам лоаттабу цо производства эффективность, къахьегама овсапле лакхъяра, мехкдаьттана хьайоагlа газ хьагулъяра, стабильни доаца газови бензин даккхара технологи эргаяккхара. Цудухьа управлене болхлоша цхьаккха бутт дlабахийтабац пачхьалкхеи плани тlанйца декхараши тlехккхоачаш ца деш. Биъ бетта планагlа лаьрхlачул совгlа Грозненски газ чакхйоахача заводе дlаихийтай цар 8182 кубически метр мехкдаьттаца хьайоагlа газ, заданел совгlа даьккхад 5 эзар тонн стабильни доаца газови бензин. Къахьегама овсарле лаккхъяра задани цвlа ахк процент тlехккхоачашъяьй. Планал совгlа продукци маьхала яккхарах, бийдал, электроэнерги, кхыйола материалаш кховрах, арахецача продукцега дlабоза мах лохбарах биъ бетта цар пачхьалкхенна баь пайда 328 эзар сом да.

Ший хьинар кхы тlа а айдаь къахьийгад нефтегазови управлене коллективо май бетта а. Духхьала май бетта хьалхарча итт ден заданел совгlа яьккха газ цхьа миллион гаргга кубически метри стабильни доаца бензин 700 тонн хилар. Дlахо а иштта цо къахьегарах вlаштlехьдаьлар дерригача технико - экономически хьокхамий пхе бетта план дикка тlехккхоачашъе.

Нефтегазови управлене цхьаккха цех, смена, бригада яц пачхьалкхеи плани тlайца декхараши кхоачаш ца деш тlехьйоcаш. Царна юкъе а хаддаза социалистически яхье хьалха латташ я В. Г. Звругаев керте латтача шоллагlча газови цеха коллектив. Планал совгlа эггара дукхагlа продукци ара а хецаш кхыча цехел дикагlа технико - экономически хьокхамаш долаш я из. Хlара сменагlа нормаш 150—160 процент кхоачаш а еш, хьинаре къахьегаш я къона инженераш Бакалов Владимири Строев Анатолийн керте латтача сменай коллективаш. Пхе шера задани кхоачашъярах эггара хьалха рапорт деннарех я уж. Шоай новкъосташта хьокхам телаш хьинаре къахьегаш ба укхаза компрессорий машинисташ Халидов Эмиди, Козин Алексей, операторaш Омарова Аймани, Солнышкина Татьяна, слесарь Рудаков Иван, кхыбараш.

Шоай къахьегама толамаш цар хетаду СССР керда Конституци тlанйца кхо шу дузача цlейнея КПСС XXVI съезд хьаеллача деннех.

А. ТИЩЕНКО.

ХӀара шера дукха спортивни объекташ хьалха вай мехка. Массехк шу хьалха Нохч - ГӀалгӀайчен эгтара хозагӀен боккхачех болча Кезеной Ӏама йисте хьалхьй академически гребле йолча Советски Союза вӀашагӀтехача Олимпийски командана дьврхӀа йола дешара-тренировочни база. Цу команда дукха спортсменаш гамардиннахьа хьинкъчъай вай республики. Москве хулаш йолча XXII-ча Олимпиаде дешош тӀалхалчийн уххаш тренировниш хургба уш.

Олимпиаде хьалха моттигаш дха мяхла-алттуя хилба вай мехка спортсмений!

СУРТА ТӀА: СССР вӀашагӀтехача команда доакъошхой Грознерча аэропорте.

А. КЫЧИКОВА сурт.

Кхоана—Дунен халкъашта юкъера бераш лорадара Ди

ДЕРРИГА А БЕРАШТА

Кхуаш йоагӀача тӀехьенна массадола хӀама Ӏомадера, патриотически кхетам луш из хьалкхеара дика дӀеоттабаь латт Грознарча берий туристически станце болх. Цу даькъе уккъзе хьвйийлла дукха кружокаш, методически объединенеш, бе-бе отделеш я. Уккъзи пелабеча балхо бераштa чоккъостал ду шоай республица меттел мехка кхыйола мийнгаш а йовза.

Республика хӀара районе ба школашка туристическо массови балха организатораш кийчбеш бола методисташ. ХӀанале хьа цар кийчбаьа 250 совгӀа организатор. Республика районашта лаьрхӀа туристическо-краеведчески балха кружокий инструкторашш кулгалхойи кийчбе лархӀ укх шера станце балхахоша. Шоай балха юкъа краеведенех лаьца дуецаш цу гӀулакха дикка новкъостал ду школашкарча историен, географен, биологен, литературен, природоведенен хьехархоша. Цул совгӀа, шоай хьехархоща бераш ух заводашка, фабрикашка, совхоза, колхоза фермашка, бригадашка, Ӏомаю шоай районашча хьелкеаш йола юртбоахаме культураш, мехка тайп-тайпарча городашка экскурсеш ю.

— Кертера йоакхо оаха краеведене ю, — йовх станце директора С. А. Омарова. — ХӀана тха станце ва 2000 совгӀа кружковец. Туристически болх бань ца Ӏеш, оаха уж юкъеува спортивни балха. Иштта, 16 — 18 мае «Ловман фон» яхача Ӏцишкарча пионерий затере оаха чекхъяккхар «СССР — са Даьхе» яха экспедиционни отрядий республикански слет, йир туристически эстафета. ХӀаьта хьалхагӀа хилар тулхзма тренинат йола хьал. Цунех лаьца туристическо-краеведчески балха организаторашца хьекархоще 16 — 23 июне махкйоакхоаргъя кхы цхьаькта хьа а. Сентябре я нииботкхаргба цун-эх лаьца бола хьоа сам.

Ала доагӀа, укх тӀехьарча шин шера Грозне болх беш я спортивни ориентировани 30 группа. Церна чувоагӀа 450 дешархо.

Цхьабакъда, цу станце бола кхы а дикагӀа дӀаоттабе вӀаштӀехьа хургдар, нагахьа санна здани къаьна ацера. ЛертгӀа оборудовани уккъзе хӀара. Кастта дӀайоаккхаргйолаш я из здани. Из дӀаяккхалехьа шоаш тӀа цул дикагӀа станци хьаьхаргьа сатуеслаш ба цун балхахой.

К. МАРЗИЕВ.

Укх бера а дунен дерригача бераштa а тӀехь мараж сийрда сигале хилийтар дукха тӀема кхерама духьала ба малхбузенгермански машара тӀехьа бараш. «Ӏцаккха а кхы хургбоацаш!» — иштта нах тӀахьехаш да тӀема хапара дуламаш хьахьокхаш дола Кёльне хиннача демонстраце дакъа лоацаш хиннарча плакат.

А. ГРИГОРЬЕВАЙ сурт.

ТАСС фотохроника.

ТАХАНИ КХОАНЕЙ ХУРГДА

31-ча МАЕ

С. М. Кирова цӀерагӀа культуран салаӀарей парк. 10.00. Болх беш хургья аттракционаш. 10.00—14.00. Радиоконцерт. 14.00. Массови ловзараш, викторинаш. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен филармоно симфонически оркестра концерт. 16.00. «Кхелетараштa дуламаш дара вокъ бехнилга» яха лекци. 18.00. Учета механизаци яра техникумо художественни самодеятельносто концерт. 19.00. «Вай патриоташ, вай интернационалисташ да» яха кинолектори.

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. 12.00. Аттракционаш. 12.00. Берaш лорадара дола Дунен халкъашта юкъерча Денна хетадаь берий утренник. 13.00. «Къьиги сигале — планета бераштa» яха книжкий обзор 19.00. Атеистически кинолектори.

Химикий культура Дворец. 12.00. «ТӀоарска бургаш» яхача клуба мини-футболах йола яхьаш. 17.00. «Флота денала сийле халкъа дег чу ях» яха тематически сайре. 18.00. Духовой оркестро дӀалокхаргья Даьхенах йола ашираш.

1-ча ИЮНЕ

С. М. Кирова цӀерагӀа культуран салаӀарей парк. Бераш лорадара дола Дунен халкъашта юкъерча Денна хетадаь дункхача наькха синъердар. 10.00. Аттракционаш 10.00—14.00. Радиоконцерт. 14.00. Массовеш ловзараш, викторинаш. 15.00. Бьаьцарий театр Республикански тенний театра спектакль. 16.00. Берий художественни самодеятельносто концерт. 16.00. «Дешархошта В. И. Ленина вахарерча масалашка тӀолла кхетим балар» яха лекци. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен филармоно симфонически оркестра концерт. 19.00. «Вайна эшац ӀомӀ» яхача темагӀа кинофильмаш хьоакхаргда.

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. 12.00. Аттракционаш. 12.00. Двореца музыкальни кружокий отчетни концерт. 14.00. Болх беш хургда «Къона ленинхо» яха берий кинотеатр.

ВАЙНАЬХА ВАХАРА ЦХЬА ДАКЪА

КЕРДАЧА ФИЛЬМАХ ЙОЛА ЗАМЕТКАШ

Укх тӀехьарча массехк шера Нохч - ГӀалгӀайченах лаьца тайп-тайпарча жанрех, тайп-тайпара чулоацам бола дукха фильмаш оттадаьд Нохч-ГӀалгӀай АССР искусствай заслуженни деятеля, кинорежиссера Татаев Илеза. Вай мехка хьекха да Ӏеш, парех дукхагӀдараш доазол дехьарча дукхахча мехкашка хьийкхад. «Даймохк» яхаш да Татаев Илеза тӀехьара музыкально-фольклорни фильм.

Вайнаьха вахара кийъера хозача, хадийча гӀулакхий оамалий цхьа хоаш дакъа за фильмо вайна гойтар. Ала доагӀа, фильм эгтара халагӀа йолча музыкально - фольклорни жанрах долга. Цу жанрах оттадаь фильмаш вайнаьха меттел. кхыча къамий а Ӏалаьмате кӀезига да. Режиссер хинна ца Ӏеш, цу фильма сценарист а ва Татаев.

Фильм дӀадолалуш экрана тӀара вайна хьахоз вайнаьха къаьнача ашарий хьамсара оаз. БӀаргагу лакха лоамаш, кӀоарга аьлеш, шера аренаш, листа хьунаш, сомий бешамех хьалийзза йола юрташ, хьидда доагӀа лоаман хиш. Иштта хозача моттигашка бахача наьха гӀулакхаш а хила деза задий, массаре а бенан тӀагӀорбелаш, хоза обрадаш, санъердаме ритуалаш йолаш.

«Са даьи лаьтта, са дегдохнилга, вайнаьха мохк!» — хьахоз вайна диктора оаз. Иштти кхаьдинъ дешаца авторашa хьахойт вайга Нохч-ГӀалгӀайченах лаьца дувцаш ю фильм долга. Цул тӀехьагӀа кинопроекторо хьадоац вайнаьха ков. Шура лувсаш агӀа йоккха саг, пандар локхаш йола йоӀ, хьалхарча къаьнарча хана ловзарашка тӀоарраш детта па доаш еттат хиниа гӀажамаш-гимнаш еш воалла йоккха саг. Цуна гонахьа хьуйза кӀавик, хи тӀа баха арабаьна мехкарий, говра хий моладе воагӀа воккха саг. Из дӀ лоамай хозача юрта сурт.

Яь яьвар гицаш, йолаелар цар ритмаш Цар вайна дагайохийт къаьнара хана тахнарча санъердамеча халхарий сиха ашараш. Иштта доаз вайна цу вай нийсденнача юртара вахар. Уккъзе вайна гу нускал хи тӀа дахача арабаьна «вайнаьха хозача мехкарий, цар доах тайп тайпарча жанрех дола мехкарий иллеш.

Йолалу маӀача наьха хора оаз. Хьагу товрабаьреш. Цар доаха иллеш къонахчалах, къонахий доттагӀлех, хозача, задийча мехкарех да. Тахан нускал хи тӀо доаккхана хьаста баьхка дукха мехкарий хургболга хов дарна. Цудухьа хьалхе а гулбенаб уж уккъза. Тахан цар вӀаштӀехьа да езаш вай бӀаргагӀа лаьца къамаьл де, хозача йолаца хьовпал тасса. Иштта, уккъза хьоацал тоес юрта цӀи хеза йолча хозача йолаца (арт. Садулаева Раиса, Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен университета студентка) зӀамигача саго (ЧИАССР заслуженни артист Дидигов Мухьмад). ХьалхагӀа дена шийна лезаш хиннача зӀамигача сагагӀа, шийна из везилга а цунга яха ше раьзи йолга а хойташ пӀелгах боалла гӀоа лу йоӀо. Къаьнарча хана дела хьайбагӀа хоза обрад а на. ГӀоз бе беначул тӀехьагӀа йоӀагара дийца, хӀаначул тӀехьагӀа вай безама юкъе мотт тохаргболчул аьттув ма балба, сога мара кхычунга маьре яха дага ма дохалда хьона, аьле ловца а баьккхехий дӀамол зӀамигача саго. Хи тӀа баьхка мехкарий дӀаболх. Тахан шоай баьшача аьттоно дог гӀоздаьккхе, хьамсарча иллей оазош екаеш, кагича нада гораш дӀалелхийт. ТӀехьагӀа цу зӀамигача сагахи йоӀахи мар-сесаг хул. Иштта вахаре хуллача тайпара зӀамигача саган йоӀан юкъера безам шоьтий лиие тӀа а баьккхе вайнаьха къаьнара хоза обрадаш хьатӀахьуэаш фильма автораша довзийт вайна бӀаьшерех юхадиса вайнаьха халхараш, иллеш, ашараш. Йоккхийча паха мара дагаоагӀаш йоаца, цхьабакъда, вай дего Ӏалаьмате къоабалъеш тӀаэцаш йола обрадаш, ритуалаш. Цу даьхье эгтара динагӀарех лертгӀа йиш йолаш я хьаста юкъе вӀашагӀкхетара, нускал арадаккхари, мот бастара, говр хьовзалра, нускал цӀахоачаш латт аьнна кхаъ баккхара, кхаъ баьккхачоа ферта кхара, файтона тӀара нускал Ӏовзаккаш зӀамигача саго нускала могаш ла кӀал ферта тасара, воккхо цӀенгаь зӀамигача сага из ферта юхатӀакхоллара, нускала бер мерхӀ доллара сценаш. Цу гӀулакха авторашта - нарагӀдаьккхачох эгтера дикагӀдар да из хорига а цар поэтически формица вайга гойташ хилар. Цу ценаца кхы цхьаькха я йоах вайга автораша: уж тайпа хоза обрадаш, ритуалаш йиш йиш яц, вай гӀозача тахара шерагӀа юкъехтуйла еза уж.

Ала доагӀа, фильмо вайна хозаш дола дукхагӀча лаьнъе дицлена къаьнара цхьа баькъда, тахан вайна чӀоагӀа эшаш дола иллеш ашараш фильма хормейстера Чергизбиев Зайнди, халхараш балетмейстера Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артиста Эдисултанов Шитӏася хоздаь, тоадаь, шардаь, кинематографически образ а яь экрана тӀара вайга хьахьоккхилга. Къаьнарча хана иштта хиннад алар дукха дац из фильма автораша. Уж хоза, дика обрадаш юхадийнаь вахара юкъенхулаш кхы а хозагӀа де вай гӀоза вахар, йоах цар. Фильма тӀа вайна хьагуш хьахоэаш мел долча йоккъекхтал дергда наха вай хана хозагӀен дикагӀен бахара, лелара Кхы цхьаькха а дика хӀама доала укх фильмах: дерригача ӀалхӀа вахар, образашта конкретиваци а ца еш, обобщенни образ яь авторашa хьахьоккхаш хилар. Из бахьан долаш фильма чулоацам кӀоаргагӀен хозагӀен а хиле дӀаотт.

Дувнилга яц, фильме гойташ йола обрадаш йовза, иллеш даха, халхараш де, ишараш лакха вай республике профессиональни хор а халкъа инструментий оркестр а ца хиларо постановщикашта хьалхашка латта декхараш лертгӀа кхоачашде вӀаштӀехьа ца хилийтар. Из бахьан долаш, кхы мел дола творчески гӀулакхаш тӀехьашка а тетташ, цхьанцадола иллеш, халхараш, обрадаш, ритуалаш лохаш, иллин дӀаоргдола, иш локхаргйола, из обрад, ритуал йовзаш вола, из халхар дергдола саг лохаш, цул тӀехьагӀа цу тайпара болча интузиастех импровизированни хоршц, кхыдола гӀулакхаш вӀаштӀехьдоахаш Ӏалаьмате чӀоагӀа къахьега дийзад авторий, къаьстта а режиссера. Из дерриге а иштта хала Ӏалашде дезаш хинна деццаре дукха а хозагӀа хургьйр фильма цхьайола моттигаш, аттагӀа хургдар постановщикашта я. Цхьа догдоахилга я цу фильма авторий, оалаш вя хиллера: во доацаш дийь а хиниалац. Цу тайпара уж гӀулакхаш бахьан Татаев Илез, Чергизбиев Зайнди, Эдисултанов Шитӏа, постановщикаш хинна ца Ӏеш, вайнаьха фольклор гулъераш, цар исследователаш а хиниаб. Из гӀулакх а автораштa цхьа пайда ца луш дусаргдац.

Чахдоал фильм, цхьа юкъ йоаких вай ма сиха даьлар хьо аьнна совцаденнача дагӀаш. Вай хьамсарча республиках, цул кхавхьегам безача нахах дола иллеш, вай вахара хоза сурт да-кх хьо яхача уйлаша есаре дер. Дег чу йоес автораштa дег тӀара доатӀаш баркал кхайкадеш йола хоза уйлаш.

Бек АБАДИЕВ.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Наурски района № 20 йолча ГПТУ деша хьех йо укх специальностех:

8 класс чакхъяьккхараш

1. Мастер - комсаш лелаер.
2. Мастер - баьцадаьраш лелаер.
3. Йоккхий лелаер.
4. Мастер-сомий бешамаш лелаер.
5. ЧхьагӀарех сомех производства мастер-чхьагӀар доаккхар (17 шерал кӀезигагӀа ха йоацар).

10 класс чакхъяьккхараш.

1. Мастер-комсаш лелаер.
2. ЧхьагӀарех сомех производства мастер-чхьагӀар доаккхар.
3. Мастер-зизаш лелаер-декоратор.

Деша багӀара ха ерригача специальностех — 1 шу. Дешархой Ӏалашбу кхачаница, тӀадувкача барзкъанца, общежитеца. Производственни практика йолча хана даьккхача ахчах 33 процент дешархоишта дӀател.

Деша дӀаоттара хила деза документаш:

1. Аттестат е дийша хилара тешал.
2. Заявлени.
3. ф. 286 йола медицински справка.
4. 3 фотокарточка (3х4).
5. Школера е болх беча моттигера характеристика.
6. Дезала хьакъехьара справка, паспорт, учета тӀара хьаьаьлина дола военни билет же хьадайокхе дезе.

Занятеш дӀайолаергъя группаш вӀашагӀйоккхарга хьежжа 1 августе дена 1 сентябре кхаччалца.

Училище воагӀар иштта ва веза: Къилбаседа Кавказа машинникаькъа Мин-Води Моздокен гӀолла Алпатова яхача станце кхаччалца.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Грозненски аэропорта сигала гӀолла деча наькъий агентства 1980 шера 5 июне дена № 2-24-32 йолча телефонагӀа заказаш хьайиду авиабилеташтеи кхыча аэропорташка пересадка а ергйолаш, агентства кассашка дӀахо авиабилеташ а царгдолаш моттигашта бронировани яраи.

Телефонаца заказ дара ха — 15 деигара 5 денга кхаччалца.

Заказа мах — хӀара билетах 20 кепиг, телефона чу гӀолла бронировани яра мах — хӀара авиабилетах 30 кепиг.

Телефона чу гӀолла заказ даь авиабилеташ белгальча хапашка дӀаэца дезаш да. Белгальча ханашка хьа ца воагӀе, авиабилета даь заказ дӀадоаккхаргда.

Телефонаца-автоматица заказ хьаэцац.

Аэрофлота сигала гӀолла деча наькъий Агентство.

ТЕЛЕВИДЕНИ

31 МАЯ

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйрейна гимнастика.
9.05 — «Буратино выставка».
9.35 — «Шоана, зай-ноанийӏ».
10.05 — «Дика говраш — дукагӀа».
10.35 — «Из шоана вукургда», Къонача изобретатерий конкурс.
11.20 — «Иллс хьо яхарена» яхача фильма-концерта премьера. СССР Халкъа артиста М. Магомаева дакъа а лоацаш.
11.55 — «Олимпиада-80».
12.30 — «Котбаьлонараш». Фронтерча доттагӀий клуб. 65-ча арме ветеранй вӀашагӀкхетар. Передаче дакъа лоацаш ва Советски Союза Турилл, арме инарал П. И. Батов.
13.40 — «Спортлото» тираж.
14.00 — Эрмитаж, «Юкъера дӀаьшерий искусство».
14.30 — Кертдаараш.
14.45 — Фильм — бераштa. «Тамашийна Береналас». Художественни фильм.
15.30 — «Хьайбий дунен тӀа».
16.20 — «Саг, Лаьтта, Дунен».
17.30 — Политически обозревателя Л. А. Вознесенски беседа.
18.05 — «Маьлха гуна». Анголе Болгаре, Венгре, ГДР, Инде, Палестина, Польша, Чехословаке, Финнир берий фольклорни коллективна дакъа лоацаш йола программа.
18.35 — «Телехьехамаштa дол ду йола студе». Передаче дакъа лоацаш ва КПСС ЦК дунен халкъаштa юкъерча информаце отдела заведующи Л. М. Замятини политически обозреватель В. С. Зорини.
19.35 — СССР Пачхьалкхен академически зӀамигача театра «Ше шийх дегабуам беш» яхача фильма-спектакла премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Ше шийх дегабуам беш» яха СССР Пачхьалкхен академически зӀамигача театра фильм-спектакль дӀахоьхьар.
22.35 — «Советий мехка спорт» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

10.05 — «Ӏуйренара почта» яха музыкальни программа.
10.30 — «Мацай пичалар».
11.05 — Пятилетка толаме чакхъяьккхий Социалистически хьал дагара.
11.35 — Документальни фильм.
11.55 — «Са пачхьалкхех байта».
12.25 — «КинокъагӀа алхьанах».
12.45 — «Радуга». Телевизионни журнал.
13.50 — Ж. Б. Мольер «Хетам йола нахогӀа саг». К. Исраиловах цӀерагӀа Нохч - ГӀалгӀай драматически театра спектакль (цӀенай меттала). Из йистеьлча — документальни фильм.
15.45 — А. Островский, Н. Соловьев. «Белугина саг йоалаер» К. С. Станиславски цӀерагӀа Московски драматически театра фильм-спектакль.
18.25 — «Кинозрителя кхаь-хайкъокхар».
19.00 — Мотогонкай дунен чемпионат. Чехословаке передача.
19.45 — «Беломорски легенда». Телевизионни документальни фильм.
20.00 — «Бийса сатийна хийта шун, зӀамига бераш!».
20.15 — «Унахцӏено». Ӏилма-популярни программа.
21.00 — М. Мусоргский «Выставкера сурташ». ДӀлоьа Центральни телевидени Ефригонни радион йоккхача симфонически оркестро.
21.40 — «Дукха цӀий». Художественни фильм.

1 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

БЕРАШ ЛОРАДАРА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ДИ

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядке оттал».
9.05 — «Джайлоо ашараш». Фильм-концерт.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Советски Союза гӀуллакх дем вел».
11.00 — «Унахцӏено». Ӏилма-популярни программа.
11.45 — «Ӏуйренара почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «Бераштa бехкевуэ». Вьетнама, Чиле, Никарагуа, Гаргарий Малхбоалера, Кампуче берех империалистически агрессе, апартеида Ӏазап тӀеоттаьча берех дола документальни фильм.
12.30 — «Юртара сахьат». Мелиоратора Денга.
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Цун возалаен халатакть. Телевизионни дукхача серей художественни фильм. Кхоалагӏа сери.
15.15 — «Сумгаит» (Баку). Телевизионни документальни фильма премьера. «Горланаш нахе» яха цикла тӀера.
16.15 — Тунися къаман цӀейча — Котала Денга. Тунися халхара ансамбля концерт.
16.15 — «Киноплайпа клуб».
17.15 — Итале къаман цӀейча — республика дӀахӀайкхара Денга. «Итале гӀолла» яха кинопрограмма.
17.40 — Мультипликационни фильм.
18.00 — «Дунен халкъаштa юкъера панорама».
18.45 — «Тахан — мелиоратора Ди». Къамаьл де СССР мелиорацен хӀи боахаме министра Н. Ф. Васильева.
19.00 — Мелиоратора Денга йола музыкальни программа.
19.45 — А. С. Пушкин ваь 181 шу дизаре. «Выстрел». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Московски седаьнаш» яхача искусствай фестиваля концерт. Отрада съездай Кремлевски Дворец. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Бераш лорадара Дунен халкъашта юкъерча Денга. Документальни фильмай программа. «Дезалах йола уйлаш», «Бераш моттигаш».
9.30 — «Объектив».
10.04 — «АБВГДейка».
10.30 — «Цхьана — бартайна кезаь».
11.00 — «Гушаар — тушз йиндоацар».
12.00 — «Къонача дарбаш».
13.05 — «Бераштa хургда вай дунен». «Горошинка» яхача ансамбла концерт.
13.35 — «Яхь танкиста дӀаенар». Художественни фильм. «Фошал берш» яха баркӀагӀа сери.
14.25 — Мультипликационни фильм.
14.45 — Татарски АССР заслуженни артиста Р. Ибрагимова концерт.
15.35 — «Шовча, даьй-воаной!».
16.05 — «Сибирь». Телевизионни дукхача серей художественни фильм. ЙиьлагӀа сери, «Кривоорукоа зӀаладаккхар».
17.30 — А. Касьянова романсаш А. С. Пушкина цӀерагӀа операн балетен театра солисташа эӀалокх.
19.00 — «Писатели вай замене» А. Б. Чайковский В. И. Ленина цӀерагӀа Московски пачхьалкхен педагогически института студенташа зӀамагӀакхетар.
19.30 — «Фу Ӏомаду ПТУ».
20.00 — «Бийса сатийна хийта шун, зӀамига бераш!».
20.15 — «Маьлха кладовой».
21.00 — К. Сен-Санс. Оркестраца фолча виолончела № 1 йола концерт.
21.35 — «Киза-Аты». Телевизионни документальни фильм.
21.40 — «Ямм да». Телевизионни художественни фильм.

Хоттам

Тахан республике гӀоллен Грознем кӀезиг-дукха морхаш а йолаш, йовчан а йоацаш, малхбоалехьера секунде 5—10 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 23—28, Грозне 25—27 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, ломма кӀезиг-кӀезига догӀа а делхаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 10—15, дийнахьа 25—30 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

СПОРТ

ХЬАЛХЛЕ - АВИАТОРАШКА

Чакхъьлар производственни коллективашта юкъе баскетболах ловзаш «Спартак» яхача шин дошамеча спортивни обществе хьалхара моттиг яккхара маӀача наьха командаш яхьаш. Цига шоайла къовсавеша 16 команда яр.

Хьалхара моттиг Грозненски авиаотряда командата кхаьчар. ШоллагӀа моттиг Грознерча № 2 йолча горбольница берий команда ьккхар. ХӀаьта кхоалагӀъар — бахача наха бытовой гӀулакхаш деча министерства чуйоагӀаш йолча № 1 йолча РСУ баскетболисташа.

ФИНАЛЕ ДАКЪА ЛОАЦАШ ВА

«Автомобилист» яха вай волейбольни команда яхай город Есентуки хургйолга «Спартак» яхача спортивни общества Россовета финале дакъа лаца. Укх деношка дӀайолалу цар на юкъера яхьаш.

ЮРТАШКАРЧА ДЕШАРХОЙ ЯХЬАШ

Укх деношка чакхъьлар Нохч - ГӀалгӀайчен дешархой 12-ча спартакиади баскетболах ловзара республика районашкарча дешархой финал. КӀаьнкий командашта юкъе чемпионаш хилар Урус-Мартанера дешархой. ХӀаьта шоллагӀен кхоалагӀен моттигаш ШелкъарагӀа МагӀалбикерчи баскетболисташа кхаьчар. ЙоӀий командашта юкъе хьалхара кхо моттиг укх районий баскетболисташа яьккхар. Хьалхара моттиг — Шела районо, шоллагӀъар — Гудермесерча команда, кхоалагӀъар — МагӀалбикерча дешархоша.

ВЕ ЙОАЛЛАЕЧА БУРГАЦАХ ЛОВЗАР

С. М. Кирова цӀерагӀча культуран салаӀарен аьрге хьайийллай берийн кхелетадийн спортивни школа «Юность» яха керда спортивни зал. Укх деношка цу зале хилар эгтара хьалхари спортивни яхьаш. Цига къовсаеш яр бе йоаллаеча бургацах ловзаш йолча маӀача наьха командаш. Шоай зале эгтара хьалхи хиннача яхье дӀа аьттув баьлар ДЮСШ-н команда. Иштта цар яьккхар хьалхара моттиг. ШоллагӀа моттиг — «Буревестника», кхаьчар кхоалагӀъар — «Динамо» командага.

К. ВАГАПОВ.

ЛОАЦЦА ХОАМАШ

«Красный молот» завода спорта Двореце хилар истола тӀарча теннисах Нохч-ГӀалгӀай АССР кубок яккхара яхьаш.

МаӀача нахаи кхалнахаи юкъе хьалхара моттигаш яьккхар СССР спорта мастер Е. Рассказова, А. Арутюнян, И. Эдельман, А. Булгакова Е. Мельниченко юкъебола гӀаш хиннача академика М. Д. Миллионщикова цӀерагӀа Грозненски мехкадьтта института командашa. Церна сийна карара парагӀа кубока республика спорткомитета грамоташ.

Иштта укх деношка чакхъьлар истола тӀарча теннисах кагийча нахи мехкарашта юкъе республике хьалхие яьккхара яхьаш.

Мехкараштa юкъе тоьлал масарел а лакхагӀа йолаш хилар Грознерча № 36 йолча школа дешархо Аветисова Алла, хӀаьта кагийча наха юкъе — СССР спорта мастерала кандидат, Грознерча № 1 йолча школа дешархо Айдрей Каранашьин. Чемпионаштa елар грамоташи нах бола совгӀаташи.

М. МИКАЕВ.

ФЕ ХИЛА

НаькъагӀа лелара оттаьсуъал тӀехьакхар наькъашка транспорто хатараш дара баьхаьех на! да. Къаьстта кхераме да из мотоциклашта, мопедашта, велосипедашта. ХӀана аьлча цхьаккха тайпа Ӏорабеш хӀамаш яц е водитела а, е пассажира а.

Малгобекера Грозне боагӀача наькъагӀа «Минск» яхача мотоциклаца воагӀаш, из сов сихъярах юхаиъовлла а моггаш, кувета чу а кхийтта тӀаӀалтӀаиккхав Надтеречни района Бени-Юрта ваха А. Ташаев.

Иштта бокъо йоацаш сиха Старопромысловски шоссе гӀолла мопедаца воагӀаш пенсионера Г. Ф. Гулькос тӀатехай из хьалхашка юхасецача автомашина. Уж шаьйхе в водитель чӀоагӀа лазаваь а волаш больнице вихьав.

Цхьабакъда дунен тӀа кхы мотоцикл тӀа хоичара ваьнав Грозненски района «Горячеводский» совхоза скотник. Гролнера Червление бодача наькъагӀа К-750 яхача мотоциклаца водаш из тӀакӀалтӀаккхесса, лозавирах участкови больнице вихьача, цига кхы лорий виз дӀа-ла а кхаьча, веннав.

Мотоциклаца хьалхавалара правилаш толхаьй Ростов — Баку наькъа тӀа легковой автомобила из тӀатехача «Кошкельдинский» совхоза хьахочо. Нагахьа санна мотоцикла водитель ше дийна висавале а, цунца кьагӀа пассажир авари хиннача метте лъча човнех веннав.

НаькъагӀа лелара Правилай 14 пункто водителга бокъо лац менна веха а волаш транспортни средство лалла ха. Цу деша къаьстта терко е еза автобусаца пассажираш дӀа-хьа кхувлача водителашна. Цхьабакъда, гучох, водителаш берригаш а хургболаш бац «лизала хин» пенииг шийна кховодачча цунна ак ала моггаш. Церни хета къаракъа граммаша зе дергдаш аьнна. Цхьабакъда практико хьахьокхар кхыча тайпара да.

Шалински автотранспортни предприяте доалахьарча ПАЗ-672 06—19 ЧИО яхача автобуса водитела А. Мовлаева, менна веха а волаш Чир-Юрт — Цемзавод наькъагӀа воагӀаш, машинаш дукъала ухача оагӀорахьа а иккха, духьала йоагӀача грузовой автомашина тӀатехай автобус.

Менна а волаш иштта машин лалла хайнав Октябрьски УТТ водитель В. И. Марков. Шин доалахьарча «Жигулена» воагӀаш цо мотоциклана тӀатехай из, цун водитела човнаш а еш.

ДӀадахача кӀирагӀа (22 маера 29 мае кхаччалца) республика наькъашка 40 авари яьй, 3 саг ве а вуиш, 21 сага човнаш а еш.

НГӀАССР МВД ГАИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03 бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; писмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка.

СФ02215. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2868.